Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 211

Tallinn, Toompea Teisipäev, 20. oktoober 2026

Algus 14.00, lõpp 15.46

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)
Protokollija: Maria Haas (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kristiina Reinfeldt (nõunik)
Puudusid: Rene Kokk, Tõnis Mölder ja Reili Rand
Kutsutud: Justiits- ja digiminister Liisa-Ly Pakosta (1.-2. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi intellektuaalse omandi ja konkurentsiõiguse talituse nõunik Kaia Läänemets-Ester ning Patendiameti tööstusomandi apellatsioonikomisjoni esimees Tanel Kalmet (1. päevakorrapunkt); Justiits- ja Digiministeeriumi digiriigi osakonna IT-õiguse talituse juhataja Stina Avvo ning Riigi Infosüsteemi Ameti elektroonilise identiteedi osakonna juhataja Anna Õuekallas ja õigusosakonna juhataja Lauri Kriisa (2. päevakorrapunkt); Rahandusminister Jürgen Ligi, Rahandusministeeriumi rahandusteabe poliitika osakonna juhataja Rainer Osanik ja sama osakonna jurist Kersti Rahlin, ministri nõunik Kristofer Rennel (3. päevakorrapunkt); Kliimaministeeriumi energeetikaosakonna juhataja Rein Vaks ning energiaturgude eksperdid Marie Ursula Vaks ja Roger Pilvik (4. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Vabariigi Valitsuse algatatud patendiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (1032 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse, riigilõivuseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (1045 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Vabariigi Valitsuse algatatud raamatupidamise seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (991 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (892 SE) teise lugemise ettevalmistamine
5. Info ja muud küsimused

1. Vabariigi Valitsuse algatatud patendiseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse

eelnõu (1032 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Liisa-Ly Pakosta sõnas, et 1032 SE seadusena vastu võtmine omaks positiivset mõju nii inimestele, kes soovivad õiguskaitset oma leiutisele või patendile kui ka Patendiametile. Eelnõu ei tee sisulises osas suuri muudatusi, aga vormilises osas teevad muudatused tegutsemise lihtsamaks. 17 senist määrust liidetakse kokku ja tehakse üks õigusselge regulatsioon. Halduskoormust vähendatakse igas etapis, mis patendini jõudmiseks teha tuleb. Kõneleja ütles, et ei saa küll kindlalt väita, et õiguse killustatus ning kohati erinev või vastuoluline terminoloogia on olnud peamine põhjus, miks Eestis on patente vähem, kui soovitakse, kuid ühtlustatud ja lihtsustatud regulatsioon võimaldab kindlasti kiiremini patentideni jõuda.

Marek Reinaas tundis huvi, miks on Eestis nii vähe patente.

Tanel Kalmet lausus, et on erinevaid asjaolusid, mis võivad patentide vähesuse põhjuseks olla. Eesti turg on väike. Kui tegemist on hea tootega, siis tasub seda kaitsta rahvusvaheliselt. Riikides, kus on suurem turg ja potentsiaalsed konkurendid, on patendil rohkem mõju. Kasutusel on rahvusvahelised taotlused, Euroopa patent ja nüüd ka Euroopa Liidu ühtse toimega patent, mis võib samuti olla põhjus, et Eestis otse esitatud taotlusi on vähem. Lisaks on vaatamata väga headele PISA *(Programme for International Student Assessment)* tulemusele Eestis mõnevõrra puudu tehnikaalade inimestest, kes arendaksid oma ideed leiutiseks ja vormiksid selle patenditaotluseks.

Kaia Läänemets-Ester ütles, et tehtud on ka uuringuid, mis näitavad, et teadlikkus on väga väike, esiteks selles osas, et on võimalik oma intellektuaalomandi õigusi kaitsta ja teiseks, kuidas seda teha saab. Nt kooliprogrammidesse viiakse samuti sisse õpe, et õpetada juba väiksematele lastele intellektuaalomandi õigust.

Liisa-Ly Pakosta ütles, et teadlikkuse tõstmist eelnõu kindlasti parandab. Ühtlasi, kui varasema 17 õigusakti asemel saab olema 1 õigusakt, siis teema on lihtsamini hallatav.

Otsustati:
1.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Marek Reinaas (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
1.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 28.10.2026 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
1.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud e-identimise ja e-tehingute usaldusteenuste seaduse, riigilõivuseaduse ja karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu (1045 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Liisa-Ly Pakosta sõnas sissejuhatuseks, et hetkel on Eestis kasutatavad identifitseerimisvahendid ID-kaart, mobiil-ID ja Smart-ID. Mobiil-ID on väljaminev toode, sest selle kasutamiseks on vaja füüsilist SIM-kaarti, aga uuemad telefonid on elektroonilise SIM-kaardiga, mis tähendab, et füüsilist SIM-kaarti enam edaspidi ei eksisteeri ja nende

telefonidega mobiil-IDd kasutada ei saa. Eesti riigi ametlik soovitus on, et inimesel võiks olla küberturvalisuse ja muu turvalisuse huvides kaks identifitseerimisvahendit ehk esmalt ID-kaart, mis on Eestis kõigile kohustuslik alates 15. eluaastast. Teiseks võiks igal inimesel olla kas mobiil-ID või Smart-ID. Euroopa Liit (EL) on välja pakkunud lahenduse nimega Euroopa Liidu digiidentiteedikukkur (EL-i digikukkur), mis on identifitseerimisvahend, kuhu saab lisada ka PDF-faile. Vastavat õigusakti läbi rääkides leidis Eesti, et riigis juba kasutusel olevad e-identifitseerimisvahendid võiksid EL-i digikukruga paremini sobituda, kuid selles osas ei saavutatud kokkulepet. Seega tuleb luua uus e-identifitseerimisvahend, mis vastab EL-i digikukru nõuetele. See täidab kahte eesmärki ehk et sellega on võimalik ennast digitaalselt identifitseerida kõikides teistes EL-i liikmesriikides ja ühtlasi kehtib teiste EL-i liikmesriikide kodanike digitaalne identifitseerimisvahend ka Eestis. Selleks tuleb teha aga teatud õiguslikud muudatused, mis on esitatud käesoleva eelnõuna Riigikogule. Esmalt oli Eesti murekohaks, et EL ei aktsepteeri juba riigis tehtud ja kasutatavaid lahendusi, ühtlasi on EL-i digikukkur Eesti jaoks veidi vanaaegne. Eesti on oma üldises positsioonis leebunud tulenevalt sellest, et on aru saadud, et mobiil-ID on väljaminev toode ja inimesel võiks olla erinevaid alternatiive, mille vahel valida. Eelmainitud vanaaegsus tuleneb eelkõige sellest, et kui Eestis näidatakse mobiiltelefonis riigi rakendusest kehtivat dokumenti, siis EL-i lahendus läheb selles suunas, et mobiiltelefonis on PDF-failina dokument, mida saab näidata. Rääkides eelnõu õiguslikest muudatustest, siis identifitseerimisest rääkides peab olema teada, kes on pädevad asutused. Ühtlasi peab identifitseerimisega seotu olema registris, teenusepakkujal peab olema tegevusluba ja keegi peab tegema teema üle järelevalvet, millega käivad kaasas ka sanktsioonid. Lisaks tuleb ette näha riigilõivud ja rikkumiste menetlused. Kõnealune eelnõu ei too välja, kuidas protsess tehnoloogiliselt välja näeb, sest seda kirjeldab EL-i vastav õigusakt, kuid eelnõus tuuakse välja, kuidas uue identifitseerimissüsteemi toimingud Eestis käivad, kes vastutab ning kes millega tegeleb. Pädevaks asutuseks on Riigi Infosüsteemi Amet. Andmekaitse Inspektsioon täidab andmekaitseasutuse rolli. Nt kui inimesele tundub, et keegi küsib tema kukrust põhjendamatult andmeid, siis saab ta Andmekaitse Inspektsiooni poole pöörduda. Sertifitseerimisskeemide eest hakkab vastutama Justiits- ja Digiministeerium. Trahvimäärad tulevad EL-i õigusest, kuid need peab samuti Eesti seaduses ette nägema.

Mario Kadastik küsis, kas EL-i digikukrus saab olema ainult isiku digitaalne ID või ka muud dokumendid, nt juhiluba. Lisaks uuris kõneleja, kuidas tõendatakse dokumentide muutmatus. Eesti süsteemi puhul on nt digiallkirjastatud konteinerid jms, kuid kui PDF-fail lisatakse EL-i digikukrusse, siis kuidas tagatakse, et seal ei ole tehtud muudatusi.

Liisa-Ly Pakosta lausus, et eelkõneleja viimasena nimetatud probleem on ka Eesti poolt tõstatatud. EL-i digikukru puhul on EL-i nägemus, et tegemist on n-ö digitaalse rahakotiga, kus on digitaalne ID-kaart, aga seal on ühtlasi ka koopia nt isiku kooli lõputunnistusest, juhiluba jms. EL-is on tegelikult olemas tehnoloogiline võimekus ehk andmebaaside ühilduvus ja baasarhitektuur, et asjakohasus toimiks samamoodi nagu Eestis.

Anna Õuekallas ütles, et tõendeid saavad hakata pakkuma asutused, kes on andmete omanikud. Tõendi väljastamine on digikukru ökosüsteemi osa ja üks nendest elementidest, mis on vaja luua. See annab riigile võimaluse olla kindel ja veenduda, et tõendid on õiguspärased ja terviklikud. Lisaks peavad tõendid olema piiriüleselt kasutatavad ehk

asutused peavad kokku leppima, millisel kujul tõendid on ja mis andmed peavad liikuma. Tegemist on standardiseeritud tõenditega, mitte, et igaüks lisab enda PDF-i digikukrusse.

Liisa-Ly Pakosta tõi näite, et kui Eestis minnakse retseptiravimit välja ostma, siis kontrollitakse, kas antud isik on üldse elus. Kui aga inimene läheb oma tõendiga sama nt Lätti tegema, siis kuidas seda kontrollitakse. See on miski, millele tuleb mõelda.

Anna Õuekallas lausus, et tõendite väljatöötamise töögrupid käivad üle Euroopa koos ja sellistel küsimustel arutlevadki. Kõneleja tõi näitena välja, et tegelikult ei soovita ju tõendada ainult retseptiõigust, vaid ka õigust ravimit välja osta. Samuti ei soovita tõendada ainult juhiloa olemasolu, vaid et inimesel on juhtimisõigus jne.

Mario Kadastik uuris, et kui isik soovib autot rentida ja näitab telefonist PDF-faili, siis kuidas autorendifirma kontrollib, et juhiluba on päris, kehtib endiselt jne. Lisaks, kas EL-i digikukkur integreerub ka nt *Apple Wallet*-iga, et tõend oleks lihtsalt ka sealt näidatav.

Anna Õuekallas vastas, et kõikidele küsimustele ei saa veel detailselt vastata, kuna standardeid töötatakse alles välja. Lisaks, suured meediaettevõtted on väga huvitatud, et EL-i digikukrud integreeruksid nende tehnoloogiliste lahendustega. Kuna tegemist on otsekohalduva ja kohustusliku tehnoloogilise lahendusega, siis ilmselt tulevad ettevõtete poolt ka vastavad ühendused.

Kristina Šmigun-Vähi küsis, miks EL ei võta kasutusele kaasaegsemaid süsteeme.

Liisa-Ly Pakosta ütles, et temal on sama küsimus. Küll aga tuleb mõista, et Euroopa riikides on digiareng väga erinev ja ebaühtlane. Eesti jaoks on aga kahjuks see n-ö tagasimineku samm rahaliselt kulukas.

Mart Maastik uuris, et kui Eestis on hästi toimiv digilahendus juba olemas, siis miks tuleb nõustuda üleeuroopalise halvema variandiga. Lisaks, kas ei ole võimalik paluda, et Eesti toimivat digilahendust Euroopas aktsepteeritaks.

Liisa-Ly Pakosta lausus, et kui varasemalt on toimunud EL-i digikukru läbirääkimised, on Eesti positsioon olnud, et kaaluda tuleks ka Eesti alternatiivi, kuna see oleks teistes riikides kasutatav. Seda ei ole aga aktsepteeritud. EL võttis 2024. aastal vastu otsekohalduva määruse (nn eIDAS 2). Määrus on nüüd kõikide riikide jaoks ühtlustatud, kuid see ühtlustus on Eesti jaoks veidi vanaaegne. Positiivsena saab aga välja tuua, et Eesti leiab, et inimesel peaks olema kaks identifitseerimisvahendit ehk ID-kaart on kohustuslik ja lisaks sellele veel üks vahend. Smart-ID on üks valikutest, kuid teine valik peaks veel olema. Hetkel on selleks mobiil-ID, mida teatud hetkest enam ei eksisteeri. Seega teiseks valikuks saaks edaspidi olema EL-i digikukkur. Kui Eesti EL-i digikukru nõuet üle ei võta, siis tuleb tasuda trahve, mis ei ole samuti mõistlik. Eesti soovib EL-i digikukru nõude üle võtta võimalikult ökonoomselt ja mõistlikult. EL-i digikukru laiem probleem on, et see ei ole ka EL-is veel täiesti valmis. Kõnealune eelnõu ei käsitle tehnoloogiat, vaid asutuste vastutust Eestis, millised ülesanded kellelgi on ja kuidas antakse luba sellele, kes digikurku teenust pakkuma hakkab. Eestis on nii

mobiil-ID kui ka Smart-ID erasektori pakutavad teenused ja ka digikurku osas minnakse edasi erasektori poolt pakutava teenusega. Määruse tagasipööramise võimalust ei ole enam ka seetõttu, et enamik riike juba tegelevad hangetega ja on protsessis kaugele jõudnud.

Mart Maastik uuris, kas Eesti on pidanud läbirääkimisi mõne digitaalselt arenenud EL-i riigiga, kes on samuti arvamusel, et EL-i välja pakutu on iganenud ja ebamõistlik. Ühtlasi leidis kõneleja, et mobiil-ID toimib väga hästi, seega Smart-IDle on alternatiiv olemas. M. Maastik lausus, et ka majanduskomisjon peaks välja ütlema, et sellist määrust ei saa toetada.

Liisa-Ly Pakosta lausus, et Eesti ei ole olnud määruse osas väga toetav ja on selle vastu võidelnud. Rääkides mobiil-IDst, siis see ei kao koheselt. EL-is alles arutatakse ja lepitakse kokku EL-i digikukru tehnilisi nüansse. Läheb aega enne, kui EL-i digikukkur toimima hakkab. Selle aja jooksul suureneb ka ilma füüsilise SIM-kaardita telefonide arv turul. Seega probleem ei ole mobiil-IDs, vaid selles, et telefonid muutuvad. EL-i digikukkur pakub Smart-IDle teise alternatiivi, mis kindlasti üle terve EL-i ühildub. Sellele on ühiskonnas oma koht ja vajadus. Ettevõtjad seda samuti toetavad. See on ka oluline lahendus ettevõtjatele, kes tegelevad äriga riikides, mis ei ole digitaalselt väga arenenud. Ühtlasi on see hea lahendus noortele, kes lähevad teise riiki õppima. Kõneleja leidis, et eelnõuga võiks kindlasti edasi liikuda.

Mart Maastik uuris, et kui isikule tuleb krüpteeritud dokument, siis kas selle saab EL-i digikukruga avada.

Anna Õuekallas vastas, et esmalt EL-i digikukruga kindlasti krüpteerima ei saa hakata, sest hetkel Eestis kasutusel olev krüptograafia sobib ainult ID-kaardile. Praegu on juba välja töötatud lahendus, mis sobiks mobiil-IDle ja Smart-IDle, seega EL-i digikukkur võiks selles osas järgmine samm olla. Küll aga on esimese etapina oluline, et EL-i digikukkur oleks isiku tuvastamise vahend, võimaldaks allkirjastada ja tõendeid platvormile lisada.

Urve Tiidus ütles, et eelnevast arutelust tuli välja, et Euroopas on digiarengu tase väga erinev. Kõneleja mõtiskles, kas oleks võimalik riikide esindajatega suhelda ja näidata, et tegemist ei ole tehnoloogiliselt väga keerulise teemaga. Isegi, kui Eesti ei võta määrust üle ja maksab trahvi, siis sisuliselt see probleemi ei lahenda. Kui Eesti ei saa neid lahendusi kasutada, kuna need on tehnoloogiline tagasiminek, siis võib olla tuleb ka teist korda trahvi tasuda.

Liisa-Ly Pakosta lausus, et trahvi tuleb tasuda iga päeva eest, mil määrus ei ole üle võetud. Seega määrus tuleb igal juhul Eesti õigusesse üle võtta. EL-i digikukkur ei jõua aga kohe Eestisse ja ilmselt jäävad ka mõnda aega veel füüsilised SIM-kaardid telefonides kehtima. On aga näha, et füüsilisi SIM-kaarte jääb iga päevaga vähemaks, mis toob lähemale ka EL-i digikukru kasutuselevõtule. Viimasest tuleb aegamisi teine alternatiiv Smart-ID kõrvale.

Urve Tiidus uuris, kas EL-il on arusaam, milline tehnoloogiaettevõte mõne aasta pärast kogu digitaalse identifitseerimise teema üle võtab.

Liisa-Ly Pakosta lausus, et Eesti plaan on EL-i digikukru puhul teenust osta, mille üks põhjuseid on, et ei ole teada, mis on kõige parem tehnoloogiline lahendus. Teenuse ostmine võimaldab end kiiresti paremale teenusele ümber vahetada.

Marek Reinaas uuris, kui suur on EL-i digikukru üle võtmisega kaasnev rahaline kohustus riigile.

Liisa-Ly Pakosta vastas, et hetkel on arvestatud, et EL-i digikukru peale läheks 2027.-2030. aastal 15,9 mln eurot. Järelevalvesse on kolme aasta peale arvestatud 300 000 eurot. Justiits- ja Digiministeeriumi, mis tegeleb sertifikaatide jms, kuludesse on arvestatud 1,9 mln eurot.

Otsustati:
2.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Mario Kadastik (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
2.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 28.10.2026 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
2.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Vabariigi Valitsuse algatatud raamatupidamise seaduse ja audiitortegevuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (991 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Jürgen Ligi andis 991 SE-st ülevaate (lisa). Eelnõu eesmärk on ettevõtjate halduskoormuse vähendamine, aga ka regulatsiooni täpsustamine ülevõetava direktiivi kaudu. Aruandlusnõuded muudetakse proportsionaalsemaks. Eelnõu kaitseb ka väike- ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKE) ülemääraste teabenõuete eest ja keskendab kohustusliku kestlikkusaruandluse Eesti suurima mõjuga ettevõtjatele. Senised kestlikkusaruandluse nõuded on väga mahukad ja keerukad. Nüüd on Euroopa tasandil teemad veidi pidurdatud. Suurettevõtjate teabenõuded kanduvad edasi nende väärtusahelas olevatele VKE-dele. See on seotud konkurentsiga, kuna liigne halduskoormus vähendab ettevõtjate konkurentsivõimet. Euroopa on seda nüüd samamoodi teadvustanud nagu Eesti. Eelnõuga soovitakse kohustuslikus korras keskendada aruandluskohustus kõige suurema majandusliku ja ühiskondliku mõjuga ettevõtjatele, mis ei keela kellelgi teisel seda teha ilma kohustuseta. Kohustuslik kestlikkusaruanne jääb ettevõtjatele, kellel on müügitulu üle 450 mln euro ja keskmiselt üle 1000 töötaja. Väärtusahela väiksematelt ettevõtjatelt küsitava teabe mahtu piiratakse ja võimaldatakse jätta avalikustamata ärisaladust ning privaatsust või turvalisust kahjustavat teavet. Ühtlasi lihtsustatakse teatud audiitorite kutse- ja registreerimisnõudeid. Rääkides mõjust ettevõtjatele, siis kohustuslike aruandjate arv väheneb Eestis u 200-lt ettevõtjalt 10-le. Kohustusest vabanevate ettevõtjate võimalik kulude kokkuhoid on kokku kuni 30 mln eurot aastas. VKE-del tekib õigus keelduda vabatahtlikku standardit ületava kestlikkusteabe esitamisest. Väheneb aruande koostamise, andmekogumise ja audiitorkontrolliga seotud koormus. Vabatahtlik aruandlus võib jätkuda investorite, pankade ja tarneahelate nõuete tõttu. Kõneleja tõi välja peamised muudatustega kaasnevad riskid, nt võivad need mõjutada ligipääsu eksporditurgudele ja rahastamisele. Direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 19. märts 2027. aastal. Soov oleks, et eelnõu jõustatakse käesoleva aasta sügisel.

Kristina Šmigun-Vähi küsis, kas Eesti ettevõtjad, kes tegutsevad Euroopa Liidu (EL) turgudel, juba täidavad neid standardeid, mida suurettevõtted peavad üle võtma.

Jürgen Ligi lausus, et seni on nende standardite täitmine olnud müügiargument.

Kersti Rahlin sõnas, et need, kellele kestlikkusaruandluse kohustus hetkel kohaldub, kuid edaspidi piirmäärast allapoole jäävad, ei pea enam hakkama kohustuslikult seda täitma, ehkki nad võivad seda ka edaspidi vabatahtlikult teha.

Kristina Šmigun-Vähi täpsustas, kas need Eesti ettevõtjad, kes tegutsevad ka EL-i teistel turgudel, juba võivad neid standardeid vabatahtlikult täita, aga edaspidi ei pea täitma.

Kersti Rahlin ütles, et piirmäärad on kestlikkusaruande osas EL-i ülesed ja kui alla piirmäära ettevõtjad ei soovi neid täita, siis nad ei pea seda tegema. Eestis registreeritud ettevõtete arv väheneb u 10-le ettevõttele.

Mart Maastik lausus, et kestlikkusaruanne on ettevõtjatele üsna kulukas ja Eesti ettevõtted ei ole sellest suures vaimustuses. Kõneleja uuris, miks see tehakse vabatahtlikust kohustuslikuks, ehkki piirmäära on võrreldes varasema variandiga liigutatud.

Jürgen Ligi vastas, et olukord on vastupidine ehk kestlikkusaruanne on olnud kohustuslik, kuid nüüd muudetakse vabatahtlikumaks. Enamusele saab see olema vabatahtlik. Küll aga tunnistavad paljud ettevõtted, et tegemist on siiski müügiargumendiga. Nt Põhjamaades on tegemist selgelt kvaliteedimärgiga.

Rainer Osanik lisas, et 10 ettevõtet hakkab kohustuslikus korras kestlikkusaruannet esitama. Esimest korda eelnõu tutvustades oli ettevõtete arv 350. Peale eelmist muudatust langes ettevõtete arv 200-le ja nüüd langeb 10-le. Nimetatud 10 on Eestis väga suured ettevõtted.

Jaak Aab palus täpsustada, mis aastast kestlikkusaruande kohustus tekkis.

Rainer Osanik lausus, et direktiiv võeti üle 2024. aastal, esimest korda vähendati ettevõtete arvu 2025. aastal ja teist korda 2026. aastal. Muudatus võeti vastu käesoleva aasta veebruaris. Sisuliselt on 1 aasta ülevõtmiseks, kuid Eesti soovib seadust võimalikult kiiresti jõustada, sest ettevõtjatel on juba kohustused tekkimas, kuna majandusaasta hakkab läbi saama. See tähendab, et nad peaksid juba aruannet koostama ja audiitoritega kokkuleppeid tegema. Ettevõtjad soovivad võimalikult kiiresti saada selguse, et neil ei ole aruande kohustust.

Jaak Aab lausus, et kui kohustuse määra allapoole tuuakse, siis on ilmselt keeruline öelda, kui palju ettevõtteid aruandeid vabatahtlikult koostab ja kui palju neist sellega jätkab.

Rainer Osanik ütles, et seda on analüüsitud läbi küsitluste. Mitmed ettevõtted on öelnud, et nad plaanivad kestlikkusaruande koostamisega jätkata, kuna nad ei tegutse ainult Eestis, vaid ka teistel turgudel. Kui nad aruannet ei tee, siis neid ei peeta läbipaistvaks ja neid ei aktsepteerita. Ei ole küll teada, kas nad ka auditeerivad, kuid aruannet teevad igal juhul.

Marek Reinaas lausus, et kohustuslik kestlikkusaruanne jääb ettevõtjatele, kellel on müügitulu üle 450 mln euro ja keskmiselt üle 1000 töötaja ning uuris, kas mõlemad tingimused peavad olema täidetud.

Rainer Osanik vastas, et üks neist tingimustest peab olema täidetud. Kõneleja lisas, et nt hetkel on piiriks 150 mln eurot ja 500 töötajat.

Urve Tiidus uuris, kui tõenäoline on, et kestlikkusaruandluse piire veel muudetakse. Lisaks, ehkki ettevõtete jaoks on tegemist müügiargumendiga, siis ostja ei ole teemaga kursis.

Rainer Osanik lausus, et hetkel ei toimu Brüsselis ühtegi arutelu, et piire veel leevendada. Piirid on viidud võrdlemisi miinimumi, mida on ka Eesti soovinud, et see oleks võimalikult vabatahtlik. Pigem on oht, et ühel hetkel soovitakse taas piire karmistada. Vaadates kohustusliku kestlikkusaruande piire, siis on riike, kus kontrolli alla lähevad tuhanded ettevõtted.

Kersti Rahlin sõnas, et majanduskomisjoni menetluses on Vabariigi Valitsuse algatatud Vabariigi Valitsuse seaduse muutmise ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (766 SE). Seal on kaks Rahandusministeeriumi ettepanekut, millest üks on keeleline ja teine tehniline ning mille võiks võimaluse korral tuua üle kõnealusesse eelnõusse.

Marek Reinaas ütles, et 766 SE on esimese lugemise läbinud. Kui esimese lugemise läbib ka 991 SE, siis saab arutada, kas ja milliseid ettepanekuid 991 SE-sse lisada.

Otsustati:
3.1. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Marek Reinaas (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
3.2. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 27.10.2026 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
3.3. Teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Vabariigi Valitsuse algatatud elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (892 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas sissejuhatuseks, et 13. oktoobri 2026. aasta istungil andsid Kliimaministeeriumi esindajad ülevaate laekunud ettepanekutest ja oma seisukohtadest neile. Samuti tutvustasid Kliimaministeeriumi esindajad oma täiendavaid ettepanekuid eelnõule. Käesoleval istungil on soov muudatusettepanekuid (ME) hääletada.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja seisukohtade kujundamise juurde.

1. Teha eelnõus järgmised muudatused:
1.1. Muuta eelnõu pealkiri ja sõnastada see järgmiselt:

„Elektrituruseaduse, maagaasiseaduse ja tööstusheite seaduse muutmise seadus“.

Selgitus: *Kuna eelnõust jäetakse välja §-s 3 sätestatud riigihangete seaduse muutmine, tuleb normitehnika nõuete kohaselt muuta ka eelnõu pealkirja ja kajastada seaduseelnõusse jäävad kolm muudetavat seadust pealkirjas.*

1.2. Jätta välja eelnõu § 3, muutes vastavalt järgmise paragrahvi numeratsiooni.
Väljajäetav tekst:
„**§ 3. Riigihangete seaduse muutmine**
Riigihangete seaduse § 154 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(2) Tegevuse avatus otsesele konkurentsile määratakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artikli 35 kohaselt Rahandusministeeriumi või hankija taotluse alusel.“.“.

Selgitus: *Riigihangete seaduse § 154 lõike 2 muudatus, kus tegevuse avatus otsesele konkurentsile määratakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/25/EL artikli 35 kohaselt Rahandusministeeriumi või hankija taotluse alusel, jõustus 13.07.2026, seega tuleb käesolevast eelnõust sellekohane RHS muutmine välja jätta.*

Majanduskomisjon
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 3, muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**3)** paragrahvi 3 täiendatakse punktiga 20^3 järgmises sõnastuses:
„20^3) parim võimalik tehnika – nutiarvestuse puhul seoses andmekaitse ja -turvalisusega kõige tõhusamad, paremini väljaarendatud ja praktiliselt sobivad meetodid, mis põhimõtteliselt loovad aluse andmekaitset ja -turvalisust käsitlevate liidu õigusnormide järgimisele;“;“.

Selgitus: *Muudatusega võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 nõue, millega määratletakse parim võimalik tehnika nutiarvestuse (kaugloetavate arvestite) andmekaitse ja -turvalisuse kontekstis. Muudatuse eesmärk on tagada, et nutiarvestussüsteemide rakendamisel ja kasutamisel võetaks kasutusele ajakohased, tõhusad ning praktikas järeleproovitud tehnilised ja korralduslikud lahendused. See kohustab võrguettevõtjaid ja teenusepakkujaid rakendama turvameetmeid, mis vastavad Euroopa Liidu rangeimatele andmekaitse- ja küberturvalisuse nõuetele (sh isikuandmete kaitse üldmäärusele ehk GDPR-ile).*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

3. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 3 (uues numeratsioonis punktiga 4), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**4)** paragrahvi 12 täiendatakse lõikega 1^4 järgmises sõnastuses:
„(1^4) Kaitsetu tarbija on kodutarbija, kellele on määratud toimetulekutoetus sotsiaalhoolekande seaduse § 131 lõigete 2 ja 3 alusel.“;“.

Selgitus: *Muudatusega võetakse Eesti õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 nõue määratleda siseriiklikult kaitsetu tarbija mõiste. Täienduse eesmärk on tagada elektriturul selgus ja õiguskindlus majanduslikult haavatavate tarbijate määratlemisel ning on aluseks kaitsetutele tarbijatele ette nähtud erimeetmete (nt kaitse elektri väljalülitamise eest teatavatel tingimustel) kohaldamisele.*
Mõiste on Eestis juba eelnevalt defineeritud maagaasiseaduses ning ühese arusaamise tekitamiseks on vajalik elektrituruseadusesse tuua ka vastav viide.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

4. Teha eelnõus järgmised muudatused:
4.1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 3 (uues numeratsioonis punktiga 5), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**5)** paragrahvi 20 lõikes 1 asendatakse sõna „pangagarantiid“ sõnaga „garantiid“;“.

4.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 3 (uues numeratsioonis punktiga 6), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**6)** paragrahvi 20 täiendatakse lõigetega 2^1 ja 2^2 järgmises sõnastuses:
„(2^1) Muutgarantii suuruse määrab süsteemihaldur.
(2^2) Muutgarantii suuruse määramine ja selle muutmine toimub elektrituru toimimise võrgueeskirjas sätestatud korras.“;“.

4.3. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 3 (uues numeratsioonis punktiga 7), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**7)** paragrahvi 20 lõiked 3–6 tunnistatakse kehtetuks.“;“.

Selgitus: *Muudatus on vajalik, et kaasajastada bilansihaldurite garantiide süsteemi. Kehtiv bilansihalduse garantiide süsteem ei kata süsteemihalduri krediidiriski, mis tuleneb bilansihalduri maksekohustuste täitmata jätmisest. Kehtiva õiguse kohane püsigarantii suurus (31 955 eurot) on püsinud muutumatuna ligi 20 aastat ega kajasta tänaseid elektrituru mahtusid, hinnataset ega krediidiriske, mistõttu ei taga kehtiv süsteem piisavalt riskikaitset bilansihalduri kohustuste mitte täitmise korral.*
Elektrikaubanduse kasvuga on kasvanud riskid süsteemihaldurile ning garantiimäärasid peab tõstma. Muudatusega tunnistatakse kehtetuks elektrituruseadusest käesoleval hetkel praktikas rakendumatud muutgarantii sätted ja lisatakse volitusnorm elektrituru toimimise võrgueeskirjas muutgarantii sisustamiseks. Elektrituru toimimise võrgueeskiri on õiguslikult parem valik bilansihalduri garantiisätete reguleerimiseks, kuivõrd võimaldab vajaduse korral kiiremaid muudatusi ja vähendab bürokraatiat.
Garantiisumma on muudatuste tulemusel püsigarantii suurusega 100 000 eurot või bilansihalduri kuue viimase arvestusperioodi kahe suurima positiivse netokohustuse summa, olenevalt sellest, kumb on suurem.
Uutele bilansihalduritele rakendatakse vaid püsigarantii bilansihalduri portfelli suurusest sõltumatut osa, mis kehtib, kuni bilansihalduril on täidetud kuue kalendrikuu kohta bilansienergia ostu-müügi tarnetega selgitusaruanded.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5. Teha eelnõus järgmised muudatused:

5.1. Asendada eelnõu § 1 punkti 3 (uues numeratsioonis punkti 8) sissejuhatavas lauseosas tekstiosa „paragrahvi 21^1 punkt 1“ tekstiosaga „paragrahvi 21^1 lõike 1 punkt 1“.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 1. oktoobril jõustunud kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega tehtud muudatustega parandatakse eelnõus olevat viidet.*

5.2. Muuta eelnõu § 1 punkti 4 (uues numeratsioonis punkti 9) ja sõnastada see järgmiselt:
„9) paragrahvi 21^1 ___ täiendatakse lõigetega 3 ja 4 järgmises sõnastuses:
„(3) Kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud tootja, agregaator või energiasalvestusüksusi omav elektriettevõtja kuulub kontserni, siis on elutähtsa teenuse osutajaks kontserni kuuluvate ettevõtjate hulgast see ettevõtja, kelle võrku antav netovõimsus kokku on suurim, kui kontsernisiseselt ei otsustata teisiti.
(4) Kui käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 nimetatud elutähtsa teenuse osutaja kontsernisisene konsolideeritud võrku antav netovõimsus ei ületa enam 90 MW, siis teavitatakse sellest koheselt elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavat asutust.“;“.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 1. oktoobril jõustunud kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega tehtud muudatustega parandatakse eelnõus olevaid viiteid ja sätete numeratsiooni.*

5.3. Asendada eelnõu § 1 punktis 5 (uues numeratsioonis punktis 10) sätestatud elektrituruseaduse paragrahvi 21^2 lõikes 1 tekstiosa „käesoleva seaduse § 21^1 punkti 1“ tekstiosaga „käesoleva seaduse § 21^1 lõike 1 punkti 1“.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 1. oktoobril jõustunud kriisiolukorra ja riigikaitse seadusega tehtud muudatustega parandatakse eelnõus olevat viidet.*

5.4. Asendada eelnõu § 1 punktis 22 (uues numeratsioonis punktis 33) tekstiosa „§ 111^3 lõikes 31“ tekstiosaga „§ 111^3 lõikes 33“.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 9. mail jõustunud elektrituruseaduse muudatustega parandatakse eelnõus olevat viidet, kuivõrd rakendussätete numeratsioon on muutunud.*

5.5. Asendada eelnõu § 1 punktis 42 (uues numeratsioonis punktis 61) tekstiosa „käesoleva seaduse § 43 lõikes 3“ tekstiosaga „käesoleva seaduse § 43^1 lõikes 1“.

Selgitus: *Muudatusega parandatakse eelnõus tehniline viiteviga. Sättes viidatud riskimaandusstrateegia on nimetatud ELTS § 43^1 lõikes 1.*

5.6. Asendada eelnõu § 1 punkti 56 (uues numeratsioonis punkti 76) sissejuhatavas lauseosas ja lõike tekstiosas arv “31” arvuga “33”.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 9. mail jõustunud elektrituruseaduse muudatustega parandatakse eelnõus olevat numeratsiooni, kuivõrd rakendussätete numeratsioon on muutunud.*

5.7. Asendada eelnõu § 1 punkti 57 (uues numeratsioonis punkti 77) sissejuhatavas lauseosas ja lõike tekstiosas arv “32” arvuga “34”.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 9. mail jõustunud elektrituruseaduse muudatustega parandatakse eelnõus olevat numeratsiooni, kuivõrd rakendussätete numeratsioon on muutunud.*

5.8. Asendada eelnõu § 2 punktis 3 sätestatud maagaasiseaduse paragrahvi 38^2 lõikes 4 sõnad „käesoleva lõike eelmises lauses“ tekstiosaga „käesoleva paragrahvi lõikes 3“.

Selgitus: *Muudatusega parandatakse eelnõus tehniline viiteviga. Käesolevas lõikes ehk MGS § 38^2 lõikes 4 on vaid üks lause, mistõttu viitamine eelnevale lausele on ebakorrektne. Mõeldud oli lõikes 3 toodut.*

5.9. Asendada eelnõu § 4 (uues numeratsioonis § 3) punktis 2 tekstiosa „või 6^1“ tekstiosaga „või 7^1“.

Selgitus: *Muudatusega parandatakse eelnõus tehniline viiteviga. Eelnõu § 4 punktiga 2 täiendatakse tööstusheite seaduse § 63 lõike 1 punktis 3 olevat viidet tööstusheite seaduse §-s 44 sätestatud eranditele. Eelnõusse on ekslikult märgitud viide § 44 lõikele 6^1, kuid õige on viide § 44 lõikele 7^1. Muudatus ei muuda eelnõu sisulist lahendust.*

Majanduskomisjon
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

6. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 7 (uues numeratsioonis punktiga 12), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**12)** paragrahvi 21^4 täiendatakse lõikega 3^1 järgmises sõnastuses:
„(3^1) Süsteemihaldur korraldab tarbimiskaja elektriturgudel osalemisega seotud kulude kogumise Konkurentsiametiga kooskõlastatud referentshinna arvutamise metoodika alusel elektrituru toimimise võrgueeskirjas sätestatud korras.“;“.

Selgitus: *Muudatuse eesmärk on luua volitusnorm, mis lubab süsteemihalduril koguda tasu bilansihaldurilt või iseseisvalt agregaatorilt vastavalt sellele, mis on konkreetse kauplemisperioodi referentshind ja järgmise päeva turu hind. Säte loob eelduse, et turukorraldaja Elering AS saab välja töötada rahastusmudeli, mis on eelduseks tarbimiskaja kasutuselevõtuks järgmise päeva elektriturul.*
Elektrituru toimimise võrgueeskirja eelnõu kohaselt eristatakse kahte võimalikku kulu tekkimise olukorda:
1. kui referentshind on madalam kui järgmise päeva börsihind, siis jaguneb kulu tarbijate vahel läbi bilansihaldurite, sest tarbimiskaja toob selles olukorras turuhinda alla ja võidavad kõik tarbijad.
2. kui referentshind on kõrgem kui järgmise päeva börsihind, siis üldist sotsiaalmajanduslikku kasu hinnalanguse näol ei teki ja kulu katab iseseisev agregaator.
Tegemist on kulude hüvitamisega bilansihaldurile, kelle bilansipositsiooni korrigeeriti seoses tarbimise vähendamise osalemisega järgmise päeva elektriturul. Tarbimise juhtijad on agregaatorid, kes koondavad paljusid tarbijaid üheks. Kui agregaator juhib tarbijat ja põhjustab sellega tarbija bilansihaldurile kahju (agregaator vähendab tarbimist, kuid bilansihaldur on arvestanud tarbija suurema tarbimisega ja ostnud selle jaoks elektrit ette), siis peab bilansihaldurile selle kahju hüvitama. Põhimõte seisneb selles, et kahju hüvitab see kes sellest kasu sai. Kui ühiskond võidab tarbimise vähendamisest läbi elektrihinna alanemise, siis tasuvad tekitatud kulud kõik tarbijad. Kui aga ühiskond ei võida sellest ja toimub ikkagi tarbimise vähendamine ja bilansihaldur saab selle tegevuse tõttu kahju, siis peavad selle kahju hüvitama agregaatorid ise. Seda mehhanismi hakkabki looma referentshinna metoodika. Selliselt ei ole tegemist avalik-õigusliku tasuga, vaid kahju hüvitamise mehhanismiga.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*

Urve Tiidus uuris, mida tähendab muudatus tavatarbijale, kellel on kodus väike tootmine või ettevõte.

Roger Pilvik vastas, et tootmisele muudatus suurt mõju ei oma. Muudatuse järgselt on võimalus pakkuda enda tarbimise vähendamist järgmise päeva elektriturule. Kui toimub agregeerimine ja pakkumine on edukas, siis selle tulemusel langeb järgmise päeva elektrihind. Seega terve ühiskond võidab soodsamast elektrihinnast. Küll aga kogutakse kulud vastavalt vajadusele kokku elektrimüüjate kaudu ja see sisaldub nende marginaalis, mida nad elektrihinnale lisavad.

Urve Tiidus uuris, mis summa võib seeläbi elektrihinnale lisanduda.

Roger Pilvik ütles, et selle oskab välja arvutada Elering AS (Elering).

Mario Kadastik lausus, et mõte on selles, et need, kes oma tarbimist juhivad, saavad sellest võitu. Paljudel, kes on juba hetkel sagedusturuga seotud, on olemas ka tarbimise poole juhtimine. Hetkel on kõne all päev ette turg, kuhu saab teatada, et nt teatud õhtutundidel ollakse nõus oma küttesüsteem teatud tingimustel välja lülitama. Kui see reaalselt pakkumisse sisse läheb ehk selle tarbimise vähendamise tõttu tuleb hind alla, siis makstakse selle eest tasu. Samas teatud mõttes tekitati seetõttu ebabilanss, kuna elektrimüüja oli tarbimisega arvestanud. Seega antud vahe tuleb teatud viisil elektrimüüjale tasuda. Kui see toob üldist ühiskondlikku kasu, siis peaks bilansihaldurid selle ühiselt tasuma. Muudatuse mõte on, et elektrihind võiks alla tulla, kuid volitusnormi sisu on töötada välja metoodika. Seega hetkel antakse ainult volitusnorm, kuna ilma selleta ei saa metoodikat välja töötada ja Konkurentsiametile esitada.

Jaak Aab lausus, et kogu keerukus on seotud referentshinnaga ehk millise kogusega võrrelda ära jäetavat tarbimist.

Mario Kadastik ütles, et probleemi sisu on kõige keerulisem siis, kui elektri hinna lõikemoment tuleb ülekandevõrgu peale, nt Eesti-Soome või Eesti-Läti. Tegemist saab olema üsna keerulise metoodikaga, mis on Eleringi välja töötada, sest Nord Pool ütles, et nemad seda ei tee.

Rein Vaks sõnas, et tegemist ei ole millegi uuega, vaid seaduses on ka hetkel kirjas, et tarbimiskaja tuleb teha. Küsimus on tehnilistes detailides, et kuidas seda lõpuks kokku panna.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

7. Teha eelnõus järgmised muudatused:
7.1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 12 (uues numeratsioonis punktiga 18), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**18)** paragrahvi 42^3 lõike 3 teine lause jäetakse välja ning kolmas lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Süsteemihaldur esitab vähempakkumise põhimõtted Konkurentsiametile, kellel on õigus põhjendatult nõuda nende muutmist.“;“.

Selgitus: *ELTS § 42[3] lõike 3 muudatusega täpsustatakse reservvõimsuse mehhanismi vähempakkumise ettevalmistamise korda ning välditakse sama sisuga küsimuste menetlemist erinevates etappides korduvalt.*
Sõnastusest jäetakse välja süsteemihalduri kohustus korraldada vähempakkumise tingimuste kohta avalik konsultatsioon. Mehhanismi väljatöötamise käigus toimub turuosalistega mitmeid konsultatsioone ja vähempakkumise põhimõtted tuginevad riigiabiloa otsusele ja on ka Konkurentsiameti poolt kooskõlastatud. Seetõttu oleks vähempakkumise tingimuste täiendav konsultatsioon ajaliselt koormav ja lükkaks mehhanismi rakendamist edasi ilma sisulist väärtust loomata.
Peale riigiabi loa menetlust kehtestab valdkonna eest vastutav minister mehhanismi rakendamiseks korraldatava vähempakkumise korra, mis sisaldab põhimõtteid riigiabi andmisel, millist infot peab vähempakkumine sisaldama, mis on nõuded pakkumise läbiviimisele, selle esitamisele ja tagasivõtmisele, menetlemisele ja teistele nõuetele. Ka selle määruse kujundamisel kaasatakse turuosalisi tavapärase kooskõlastuse protsessi teel.
Konkurentsiametile esitatakse edaspidi vähempakkumise põhimõtted, mis peavad sisaldama vähemalt abikõlblikkuse kriteeriume, pakkumuste hindamise korda ja võimsuskohustuse täitmise kontrollimise ja tagatiste põhimõtteid.

7.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 12 (uues numeratsioonis punktiga 19), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**19)** paragrahvi 42[3] lõike 4 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Kui mehhanismi rakendatakse strateegilise reservina Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 artikli 2 punkti 22 ja artikli 22 lõike 2 tähenduses, peab vähempakkumisel esitatud pakkumuse hind põhinema põhjendatud kuludel, lähtuma kulutõhususe põhimõttest ning võimaldama ettevõtjal täita õigusaktidest tulenevaid kohustusi.“;“.

Selgitus: *ELTS § 42[3] lõike 4 esimese lause muudatusega piiratakse kulupõhine hinnakujunduse nõue strateegilise reservina rakendatava mehhanismiga. Kehtiv ELTS § 42[3] lõige 4 kohaldub sõnastuslikult igale reservvõimsuse mehhanismile, kuid turuülese võimsusmehhanismi puhul peab tasu üldjuhul kujunema konkurentsipõhise vähempakkumise tulemusel. Seetõttu võib kulupõhise hinnakujunduse üldine kohaldamine moonutada konkurentsipõhist hinnakujundust ja vähendada mehhanismi kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 artikli 22 põhimõtetega. Eestile on selline kõrvalekalle (pakkumuse hinnastamine kindlate parameetrite alusel) lubatud strateegilise reservi puhul lähtuvalt Euroopa Komisjoni 28.10.2025 antud riigiabi otsusest asjas SA.112459 (2025/N) (Eesti strateegiline reserv, punktid 205 ja 206) olulise turujõuga turuosaliste puhul. Seetõttu on strateegilise reservi vormis mehhanismi puhul oluline nimetatud sõnastus säilitada, et vältida vastuolu riigiabi otsusega.*

7.3. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 12 (uues numeratsioonis punktiga 20), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**20)** paragrahvi 42[3] lõike 6 teises lauses asendatakse sõnad „kolm kuud“ sõnadega „kuus nädalat“;“.

Selgitus: *Muudatusega asendatakse riigisiseses õiguses fikseeritud kolmekuuline vähempakkumise avaldamistähtaeg kuuenädalase tähtajaga. Süsteemihaldur peab jätkuvalt avaldama oma veebilehel vähempakkumise tingimused, korra ning Euroopa Komisjoni riigiabi andmist lubava otsuse. Kolmekuuline tähtaeg ei tulene Euroopa Liidu õigusest ja Euroopa*

Komisjon on korduvalt hinnanud kuuenädalast tähtaega piisavaks, et tagada turuosaliste võrdset kohtlemist ja tõhusat konkurentsi vähempakkumisel. Näiteks Tšehhi turuülese võimsusmehhanismis (SA.120741) kinnitas Komisjon, et kuuenädalane avaldamistähtaeg on kooskõlas „Puhta tööstuse kokkuleppe toetamiseks võetavate riigiabimeetmete raamistik" (CISAF) I lisa nõudega 12.

7.4. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 12 (uues numeratsioonis punktiga 21), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**21)** paragrahvi 42^3 lõige 7 tunnistatakse kehtetuks.".

Selgitus: *Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2024/1747 artikli 2 punkti 10 alapunktiga b tunnistati vastav liidu õiguse säte (art 21 lg 7) alates 16.07.2024 kehtetuks. Kuna kõnealune säte tugines sisuliselt liidu õiguse sättele, mida enam ei kohaldata, tunnistatakse see kehtetuks ka elektrituruseaduses. Algne säte kohustas süsteemihaldurit lõpetama reservvõimsuse mehhanismi rakendamise muu hulgas juhul, kui mehhanismi hankimiseks ei sõlmitud kolme järjestikuse kalendriaasta jooksul uusi lepinguid, viidates Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 artiklile 21.*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

8. Eelnõu paragrahvi 1 punkt 12 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„**12)** paragrahvi 42^4 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Käesoleva seaduse §-de 42^2 ja 42^3 alusel rakendatud mehhanismi rahastamise kulud kannavad taastuvenergia tootjad vastavalt valdkonna eest vastutavale ministr määrusele."

Isamaa fraktsioon

Eelnõu algataja esindaja seisukoht:
Ei toeta. Elektrituruseaduse ja Euroopa Liidu elektrituru põhimõtete kohaselt on võimsusmehhanismi eesmärk tagada kogu elektrivõrgus piisavate tootmisvõimsuste olemasolu igal ajahetkel. Tegemist on Euroopa Liidu tasandil täpselt reguleeritud tegevusega, mille rakendamiseks on vajalik riigiabi andmist lubav otsus. Võimsusmehhanismi rahastamine ja sellega seotud kulude jaotamine tarbijatele on reguleeritud Euroopa Liidu riigiabi reeglite ja raamistikega, millest kõnealune lahendus ka lähtub. Raamistik ei luba jagada mehhanismiga seotud kulu ühte liiki tootjatega.

Rein Vaks ütles, et ei ole täpselt mõistetav, miks üks segment peab tasu eest vastutama. Küll aga on praegune süsteem selliselt välja töötatud, kuna tegemist on koos kokku lepitud riigiabi reeglistike ja põhimõtetega. Seal on teemat väga spetsiifiliselt adresseeritud. Euroopa Komisjoniga on arutatud, et leida rahastuse vaatest mõistlik lahendus. Parim lahendus on seaduses sees. Sealt ei ole võimalik kaugemale minna, kuna sellised on praegused reeglid. See ei ole Eesti-spetsiifiline, vaid üle EL-i kokku lepitud regulatsioon ja kõrvalekaldeid ei ole Eestile võimaldatud.

Mart Maastik lausus, et eelkõneleja väidab, et EL-i reeglitest lähtuvalt peab tarbija kulud kinni maksma ja ei ole võimalik, et seda teeb taastuvenergia tootja.

Rein Vaks sõnas, et regulatsioon ütleb, et võimsusmehhanismi kulud peab katma sellel perioodil, kui tekib kõige suurem probleem võimsusega, mis on just sellel hetkel, kui on külm ilm ja väga suur tarbimise vajadus. Mehhanism on selline, mis sekkub turule, aga ta ei saa sekkuda olukorras, kus kõik on hästi, sest siis ta ei tööta, vaid sekkub olukorras, kus võimsuseid on palju ja hinnasignaal peab andma täiendava tõuke, et olukorda lahendada. Regulatsiooni loogika on, et kui hind on kõrge, väheneb ka tarbimine, mis tähendab, et väheneb ka probleem.

Mart Maastik ütles, et selle probleemi tekitabki juhuenergia.

Rein Vaks sõnas, et kui üle EL-i on turul olemas gaasi-, põlevkivi- ja söeelektrijaamad, siis järelikult tuleb olukorda vaadata selliselt, et võimsuseid ei ole turul piisavalt. Olemas on ka biomassi elektrijaamad, mis on samuti juhitavad. Seega põhjused on veidi mitmekesisemad, kui ainult n-ö juhuelekter.

Mart Maastik lausus, et kui päike ei paista ja tuul ei puhu, siis on vaja lisavõimsuseid ja nende sisselülitamisel tekivad kulud. On arusaamatu, miks tarbija peab selle kinni maksma. Taastuvenergia tootja, kes tekitab probleemi sellega, et ta ei suuda kogu aeg elektrit toota, peaks selle eest tasuma.

Juhtivkomisjon: JÄTTA ARVESTAMATA (poolt: 2: Aleksei Jevgrafov ja Mart Maastik; vastu: 5: Marek Reinaas, Mario Kadastik, Kristina Šmigun-Vähi, Urve Tiidus, Jaak Aab; erapooletuid: 0).

9. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 22 (uues numeratsioonis punktiga 32), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**32)** paragrahvi 59^1 täiendatakse lõikega 1^1 järgmises sõnastuses:
„(1^1) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 1 sätestatud tingimus peab käesoleva seaduse § 108 lõikes 3^1 nimetatud tootmisseadme puhul olema täidetud hiljemalt kahe aasta jooksul tootmisseadme võrguga sünkroniseerimisest arvates.“;“.

Selgitus: *Muudatusega täpsustatakse 2025. aasta suvel jõustunud elektrituruseaduse muudatuse sõnastust. Täiendav norm võimaldab rakendada juba varasemalt väljendatud seadusandja tahet, s.o ELTS § 108 lõiget 3^1, mille eesmärk on võimaldada samas sättes loetletud tootmisseadmete toetusperioodi ja tootmise alustamist tootja avalduse alusel ka enne tootmisseadme nõuetekohasuse saavutamist.*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*

Mario Kadastik lausus, et antud teema osas oli 13. oktoobri komisjoni istungil arutelu ja palus selles osas kommentaari. Kõneleja tõi meeldetuletuseks näite, et kohalik omavalitsus ei saanud talumistasu enne, kui kõik load olid korrektselt vormistatud, samas seade juba teenis ja tootis. Kuna kõnealuses ME-s pannakse nõue, et toetus on ette nähtud alates sünkroniseerimisest, siis kohalik omavalitsus võiks hakata samuti alates sellest hetkest talumistasu saama, mitte hetkest, kui seade oma viimased kasutusload saab.

Rein Vaks ütles, et Kliimaministeerium on antud teemasse sisse vaadanud ja lahendus tegelikult ongi hetkel selline. Juba praegu peab enne, kui seade nõuetekohaseks saab, tasuma ka tuulikutasu ja seal selles osas erandit ei ole.

Mario Kadastik uuris, kas tema mainitud kaasuse puhul, kus tuuliku talumistasu enne ei makstud, rikuti ettevõtte poolt seadust või tuli antud seadusemuudatus hiljem. Ühtlasi uuris M. Kadastik, kas edaspidi on antud probleem seega lahendatud.

Rein Vaks vastas, et seadusemuudatus tuli tõenäoliselt hiljem. R. Vaks ütles, et need, kes järgmisena muudatuse järgi tegutsevad, peavad talumistasu juba oluliselt varem maksma.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus).

10. Teha eelnõus järgmised muudatused:
10.1. Muuta eelnõu § 1 punkti 23 (uues numeratsioonis punkti 34) ja sõnastada see järgmiselt:
„**34)** paragrahvi 65 täiendatakse lõigetega 1^4 ja 1^5 järgmises sõnastuses:
„(1^4) Jaotusvõrguettevõtja võimaldab paindlikku võrguga ühendamist tähtajaga, millisel juhul on võrguettevõtjal võrgulepingu alusel õigus piirata ja kontrollida elektrienergia võrku andmist ja võrgust võtmist (edaspidi *paindlik ühendamine*). Paindlikku ühendamist võimaldatakse tähtajaga ja piirkondades, kus võrgu võimsus uute ühenduste jaoks on piiratud. Paindlikku ühendamist võimaldatakse tähtajatult piirkondades, kus võrgu arendamine ei ole võrguettevõtja hinnangul optimaalne või kui turuosaline on võrguettevõtjaga tähtajatus paindlikus ühendamises kokku leppinud.
(1^5) Jaotusvõrguettevõtja ei tohi käesoleva paragrahvi lõikes 1^4 nimetatud piirkonnas planeeritud võrgutugevdustöid edasi lükata ja ta peab pärast võrgutugevdustööde lõpetamist võimaldama paindliku ühendamise lepingu sõlminud tarbijal sõlmida tavalepingu, välja arvatud juhul, kui paindlik ühendamine on tagatud tähtajatult.“;“.

Selgitus: *Seoses 2026. aasta 28. märtsil jõustunud elektrituruseaduse muudatustega parandatakse eelnõus olevat numeratsiooni, kuivõrd eelnõus viidatud ELTS § 65 lg 1^3 on seaduse numeratsioonis juba kasutusel. Samuti muudetakse terminit „paindlik ühendumine“ ning asendatakse see terminiga „paindlik ühendamine“, et tagada seaduse terminoloogiline järjepidevus ja õigusselgus.*

10.2. Muuta eelnõu § 1 punkti 59 (uues numeratsioonis punkti 79) ja sõnastada see järgmiselt:
„**79)** paragrahvi 111^3 täiendatakse lõikega 36 järgmises sõnastuses:
„(36) Käesoleva seaduse § 65 lõikeid 1^4 ja 1^5 rakendatakse alates 2028. aasta 1. veebruarist.“;“.

Selgitus: *ELTS § 111^3 lõike 36 eesmärk on pikendada võrguettevõtjatele, kellel puudub praegu vastav tehniline võimekus, tähtaega, millal tekib kohustus pakkuda paindlikke ühendusi ning võimaldada aega arendada välja vajalikud infotehnoloogilised lahendused ning luua vajalikud funktsionaalsused ja nende juba olemasolevate süsteemidega integreerimise võimekus. Selleks, et suuremal hulgal paindlikke liitujaid hallata ja juhtida, on vajalik arendada kaugjuhtimiseks sobilik süsteem ning määrata paindlike ühenduste tingimused pilootprojektide põhjal ehk paindlikke ühendusi saab sellisel juhul võrguettevõtja võimaldada järk-järgult üha laiapõhjalisemalt ja vastavalt olemasolevatele tehnilistele lahendustele laiendada seda võimekust kogu teeninduspiirkonna ulatuses. Teadaolevalt on suurima jaotusvõrguettevõtja puhul mikrotootjate kaugjuhtimisega seotud esmane võimekus seotud uue SCADA (Supervisory Control and Data Acquisition) süsteemi tarnimisega, mis peaks toimuma 2027. aastal.*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

11. Teha eelnõus järgmised muudatused:
11.1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 25 (uues numeratsioonis punktiga 36), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**36)** paragrahvi 66^2 lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Jaotusvõrgu toimimise ja arendamise tõhustamise eesmärgil toimub paindlikkusteenuste hankimine läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel. Paindlikkusteenuste hankimisel ei tohi jaotusvõrguettevõtja eelistada endaga seotud ettevõtjaid.
(2) Jaotusvõrguettevõtja kooskõlastab paindlikkusteenuste turupõhise hankimise tingimused Konkurentsiametiga. Konkurentsiamet võib jätta paindlikkusteenuste turupõhise hankimise tingimused kooskõlastamata, kui need ei vasta võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõttele.“;“.

***Selgitus**: Muudatuse eesmärk on tagada paindlikkusteenuse hankimine läbipaistvalt ja mittediskrimineerivalt, mida on võimalik tagada ka ilma riigihanget korraldamata. Paindlikkusteenused on lühiajalised ja dünaamilised ning nende vajadus sõltub võrgu hetkeseisust. Teenuse osutajaks võib olla suurel hulgal väiksemaid turuosalisi. Selline teenus ei sobitu riigihanke mudeliga (fikseeritud maht, hind ja tähtaeg), vaid eeldab avatud ja pidevat ligipääsu turuosalistele, mitte üksikule hanke võitjale. Laiendamaks paindlikkusteenuste osutajate ringi on mõistlikum, kui jaotusvõrguettevõtja saab paindlikkusteenuse osutajad leida paindlikkusplatvormi kaudu, rakendades läbipaistvaid, mittediskrimineerivaid ja turupõhiseid tingimusi. Platvormipõhine avatud lahendus soodustab konkurentsi ja turu arengut ning võimaldab jaotusvõrguettevõtjal paindlikkusteenuste vajadusi operatiivsemalt katta.*

11.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 25 (uues numeratsioonis punktiga 37), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**37)** paragrahvi 66^3 täiendatakse lõikega 2^1 ning lõiked 3 ja 4 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:
„(2^1) Võrgu talitluskindluse tagamiseks vajaliku sagedusega mitteseotud tugiteenuse, välja arvatud käesoleva seaduse §-s 42^6 sätestatud saartalitlusvõime tagamise teenuse, osutaja leidmiseks korraldab võrguettevõtja läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise menetluse. Teenuse hankimisel ei tohi võrguettevõtja eelistada endaga seotud ettevõtjaid.
(3) Sagedusega mitteseotud tugiteenuste spetsifikatsiooni ja toodete tehniliste tingimuste kohta korraldab võrguettevõtja avaliku konsultatsiooni, mille tulemused esitab Konkurentsiametile koos teenuse hankimise põhimõtetega. Konkurentsiamet võib jätta teenuse hankimise põhimõtted kooskõlastamata ja teha ettekirjutuse nende muutmiseks, kui need ei taga teenuse kulutõhusat hankimist või ei vasta võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõttele.
(4) Võrguettevõtja ei pea kasutama käesoleva paragrahvi lõikes 2^1 sätestatud sagedusega mitteseotud tugiteenuste turupõhist hankimist, kui Konkurentsiamet on võrguettevõtja taotluse alusel hinnanud teenuse turupõhise hankimise majanduslikult ebatõhusaks ja andnud erandi. Erandi saamiseks esitab võrguettevõtja Konkurentsiametile põhjendatud taotluse.“;“.

***Selgitus:** ELTS § 66^3 täiendatakse lõikega 2^1, millega nähakse sagedusega mitteseotud tugiteenustele ette lõikes 2 sätestatud üldisest riigihanke korraldamise nõudest erinev hankimiskord. Nende teenuste osutaja leidmine peab toimuma läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel. Muudatus lähtub Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõigetest 4 ja 5, mille kohaselt tuleb sagedusega mitteseotud tugiteenuseid*

hankida läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise menetluse kaudu. Direktiiv ei näe kohustusliku menetlusvormina igal juhul ette riigihankemenetlust. Seetõttu võimaldab uus lõige 2^1 kasutada ka muid nendele nõuetele vastavaid turupõhiseid lahendusi, sealhulgas enampakkumist või avatud platvormipõhist menetlust.
Uut lõiget ei kohaldata saartalitlusvõime tagamise teenusele. Selle teenuse hankimisele kohaldatakse jätkuvalt ELTS § 66^3 lõigetes 2 ja 3 sätestatut, kuna ELTS § 42^5 lõige 4 viitab sõnaselgelt nendele lõigetele. Seega tuleb saartalitlusvõime tagamise teenuse osutaja leidmiseks ka edaspidi korraldada riigihange. Muudatus ei mõjuta ELTS §-des 42^5–42^7 sätestatud saartalitlusvõime tagamise teenuse hankimise korda ega sellega seotud Konkurentsiameti pädevust.
ELTS § 66^3 lõike 3 muudatus on vajalik, kuna sagedusega mitteseotud tugiteenuse osutaja võib uue lõike 2^1 kohaselt leida nii riigihankemenetluse kui ka muu läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel. Muudatus ei mõjuta saartalitlusvõime tagamise teenuse hankimist.
ELTS § 66^3 lõiget 4 täpsustatakse, et kõrvaldada kehtiva sõnastuse ebatäpsus ja viia säte kooskõlla selle algse eesmärgiga. Kehtiv säte nimetab ekslikult sagedusega seotud tugiteenuseid, kuigi sätte toonase seletuskirja kohaselt käsitleb erand sagedusega mitteseotud tugiteenuste turupõhise osutamise majanduslikku ebatõhusust. Samuti täpsustatakse, et turupõhisest hankimisest võib loobuda üksnes Konkurentsiameti hinnangu ja erandi alusel, nagu nõuab direktiivi (EL) 2019/944 artikli 40 lõige 5.

11.3. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 42 (uues numeratsioonis punktiga 60), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**60)** paragrahvi 93 lõike 6 punktis 3^1 asendatakse tekstiosa „lõikes 2 nimetatud riigihanke“ tekstiosaga „lõigetes 2 ja 3 nimetatud hanke“;“.

Selgitus: *Muudatusega viiakse Konkurentsiameti kooskõlastuspädevust käsitlev säte kooskõlla ELTS §-des 66^2 ja 66^3 tehtavate muudatustega. Kehtivas sõnastuses viitab ELTS § 93 lõike 6 punkt 3^1 riigihanke tingimuste kooskõlastamisele. Kuna paindlikkusteenuste ja tugiteenuste osutajate leidmisel loobutakse kitsamast riigihanke terminist ning asendatakse see turupõhise hankimise korraga, tuleb vastavalt muuta ka Konkurentsiameti ülesannet kirjeldavat sätet. Muudatus on terminoloogiline ega muuda Konkurentsiameti kooskõlastuspädevuse sisulist eesmärki. Konkurentsiamet kontrollib ka edaspidi, kas turupõhise hankimise tingimused tagavad teenuse kulutõhusa hankimise ning vastavad võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtetele.*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

12. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 27 (uues numeratsioonis punktiga 40), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**40)** paragrahvi 72 täiendatakse lõikega 3^1 järgmises sõnastuses:
„(3^1) Energiasalvestust käsitletakse kõikide võrgutasu komponentide kehtestamisel tootjatega võrdselt. Võrguettevõtja peab energiasalvestusüksustel käesoleva seaduse § 42^7 lõikes 4, § 59^2 lõikes 1 ja § 71 lõike 1 punktis 4 nimetatud tasude saldeerimise korral võimaldama valida tootjatega samadel alustel asjaomase liitumispunkti peakaitsme võimsuse või samaväärse lepingulise võrguvõimsuse kohta kehtivate võrgupakettide ja hinnastamismudelite vahel.“;“.

Selgitus: *Energiasalvestusüksuste kasutuselevõtu kasvuga on võrguettevõtjad hakanud piirama võrgutasude hinnastamismudelite ehk võrgupakettide valikut ja rakendama energiasalvestusüksustele ainult kõige kõrgema püsitasuga võrgupaketti. Praktika kohaselt*

võrguettevõtjad keelavad energiasalvestusüksuste saldeerimise soovi korral valida erinevate võrgupakettide vahel ja võimaldatakse vaid kõige kõrgema püsitasuga võrgupaketti. Selline piirang ei võimalda kasutada elektrituruseaduses ettenähtud soodustusi võrgutasu, taastuvenergiatasu ja varustuskindluse tasu saldeerimise näol, sest püsitasu on kõrgem kui soodustustest saadav kasu. Selline tegevus on diskrimineeriv ja kohtleb energiasalvestusüksusi ebavõrdselt. Hoolimata sellest, et elektrituruseaduse § 65 lg 2 sätestab võrguettevõtja kohustuse järgida võrguteenust osutades turuosaliste võrdse kohtlemise põhimõtet, on praktikas rakendatud diskrimineerivaid piiranguid energiasalvestusüksuste suhtes. Seetõttu on vajalik lisada uus säte, mis lahendab diskrimineeriva olukorra.
Muudatuse sisu on täiendada elektrituruseadust uue sättega § 72 lg 3^1, mis üheselt kohustab võrguettevõtjat lubama valida energiasalvestusüksuste puhul kõigi saadaolevate võrgupakettide ja hinnastamismudelite vahel ja kohtleb energiasalvestust kui tootjaid võrgutasude, püsitasude, võrgupakettide ja hinnastamismudelite tähenduses.
Saldeerimise eesmärk on, et salvestaja ei tasuks võrku tagasi antud elektrienergialt edastustasu, taastuvenergia toetuse rahastamise tasu ja varustuskindluse tasu. Seda põhjusel, et võrku tagasi antud elektri puhul tasub need tasud lõpptarbija. Seadusandja eesmärk antud muudatusega on, et võrguettevõtja ei kasutaks saldeeritavate tasude asemel kõrget püsitasu, mis välistab saldeerimise majandusliku põhjendatuse.
Energiasalvestusüksused ei ole ise tarbijad, vaid elektri ajutised salvestajad ning salvestatud elektrilt tasude kogumine toimub jätkuvalt vaid lõpptarbija poolt. Energiasalvestusüksused hoiavad ära ülekoormusi võrgus ja vähendavad elektrivõrgu kasutamist, sest üldjuhul tarbitakse elekter energiasalvestusüksuse lähedal. Seetõttu energiasalvestusüksuste käsitlemine tootjatega võrdsetel alustel hoiab ära sama elektri topelt võrgutasudega maksustamist. Energiasalvestusüksus on elektri ladustamise vahend ning ajutiselt salvestatud elektri eest tasutakse võrgutasud lõpptarbija poolt. Sama olukord oleks ka siis, kui energiasalvestusüksust elektri ülekande või jaotamise ahelas ei oleks. Seega on tegemist võrguettevõtjale kasuliku tegevusega ja energiasalvestusüksuste võrgupakettide piiramise ja kõrge püsitasu kehtestamise näol on tegemist diskrimineeriva topeltmaksustamisega, mis käesoleva sättega keelatakse.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

13. Muuta eelnõu § 1 punkti 35 (uues numeratsioonis punkti 49) ja sõnastada see järgmiselt:

„**49)** paragrahvi 87^1 lõige 6^2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(6^2) Võrguettevõtja lükkab käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatud tasu rakendamist edasi _____, kui tootmist ei ole alustatud _____ tõendatult turuosalisest sõltumatutel põhjustel kuni nimetatud põhjuste äralangemiseni, või põhjendab sellest keeldumist. Turuosaline on kohustatud nimetatud põhjustest viivitamata teavitama võrguettevõtjat. Turuosalisest sõltumatutel põhjustel tootmise alustamiseks antud ajapikendus ei või kokku ületada kolme aastat.“;“.

Selgitus: *Seadust täiendatakse eesmärgiga sätestada turuosalisest sõltumatu ja tõendatud põhjuse tõttu antava ajapikenduse maksimaalne kolmeaastane periood ühe tootmisseadme kohta kokku. Näiteks kui kolmanda isiku tegevusest tingitud kohtuvaidlus kestab 4 aastat, siis tootja taotluse rahuldamisel lükkab võrguettevõtja ELTS § 87^1 lg 6 sätestatud tasu rakendamise edasi sellest tootjast sõltumatust asjaolust tingitud viivituse võrra, maksimaalselt 3 aastat. Teise näite puhul kui kohtuvaidlus ei ole edasilükkamise taotluse esitamise hetkeks veel lõppenud, siis lükatakse tasu rakendamist edasi kuni vaidluse lõppemiseni ja vaidlusele kulunud aja võrra,*

kuid mitte kauem 3 aastat kokku alates ELTS § 87[1] lg 4 sätestatud tähtaja möödumisest. Näiteks kui kolmanda isiku tegevusest tingitud kohtuvaidlus kestab 4 aastat, siis tootja taotluse rahuldamisel lükkab võrguettevõtja ELTS § 87[1] lg 6 sätestatud tasu rakendamise edasi sellest tootjast sõltumatust asjaolust tingitud viivituse võrra, aga maksimaalselt 3 aastat. Teise näite puhul ehk kui kohtuvaidlus ei ole edasilükkamise taotluse esitamise hetkeks veel lõppenud, siis lükatakse tasu rakendamist edasi kuni vaidluse lõppemiseni ja vaidlusele kulunud aja võrra, kuid mitte kauem 3 aastat kokku alates ELTS § 87[1] lg 4 sätestatud tähtaja möödumisest.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

14. Teha eelnõus järgmised muudatused:
14.1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 36 (uues numeratsioonis punktiga 50), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**50)** paragrahvi 87[1] lõige 6[4] muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(6[4]) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 nimetatud tasu ei kohaldata tootmisseadme puhul, mille võrgulepingu kohane võrku antav võimsus on kuni 15 kW.“;“.

14.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 37, (uues numeratsioonis punktiga 52), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**52)** paragrahvi 87[1] lõige 7[3] muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(7[3]) Käesoleva paragrahvi lõikes 7 nimetatud tasu ei kohaldata tootmisseadme puhul, mille võrgulepingu kohane võrku antav võimsus on kuni 15 kW.“;“;

Selgitus: *Tootja loetakse mikrotootjaks võrgulepingus kokkulepitud võrku antava võimsuse (kuni 15 kW), mitte tootmisseadme enda võimsuse alusel. See tähendab, et kui tootja seade on võimsam, kuid võrku edastatav võimsus on piiratud 15 kilovatiga, on tegemist ikkagi mikrotootjaga, kellele laieneb alakasutustasu vabastus.*
Muudatusega viiakse alakasutustasu vabastuse tingimus kooskõlla võrgulepingu järgse mikrotootja mõistega. Muudatus on põhjendatud, sest olukorras kui tootja võrku antav võimsus on piiratud 15kW-ga ja kohapeal toodetud ja tarbitud võimsus ületab 15kW, siis see ületav osa ei mõjuta võrgu kasutamist ja seetõttu puudub vajadus sellistel juhtudel alakasutustasu rakendada.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

15. Muuta eelnõu § 1 punkti 36 (uues numeratsioonis punkti 51) ja sõnastada see järgmiselt:

„**51)** paragrahvi 87[1] täiendatakse lõikega 6[6] järgmises sõnastuses:
„(6[6]) Turuosalisest sõltumatu põhjus käesoleva paragrahvi lõike 6[2] tähenduses võib olla:
1) vääramatu jõud;
2) seadmete või materjalide tarnimisel või transportimisel tekkinud viivitused võrreldes tarne- ja ostulepingutes kokkulepitud tähtaegadega;
3) ettenägematu muutus geoloogilistes tingimustes või pinnases, arheoloogiliste leidude või kaitsealuste liikide avastamine, projekteerimistingimuste, planeeringu lähteseisukohtade või keskkonnamõjude hindamise programmis esitatud tingimuste või uuringute programmi haldusorganipoolne täiendamine või ootamatute keskkonnaprobleemide ilmnemine pärast

ehitusloa taotluse menetlusse võtmist, mis takistab või lükkab edasi tootmisseadme tähtaegset rajamist;
4) kolmanda isiku vaie, kohtuvaidlus või ettekirjutus, mis takistab või lükkab edasi tootmisseadme tähtaegset rajamist;
5) liitumislepingulise tootmisseadme rajamise eelduseks oleva haldusmenetluse oluline viibimine pädeva haldusorgani tootjast sõltumatu kolmanda isiku poolt tuvastatud tegevuse või tegevusetuse tõttu, kui viivitus ei ole põhjustatud seaduse või muu õigusakti muudatusest;
6) muu käesolevas loetelus nimetamata tootjast sõltumatu ja tõendatud põhjus.“;“.

Selgitus: *Muudatusega võimaldatakse sisuliselt võrguettevõtjale kaalutlusõigus alakasutustasu rakendamise edasilükkamise otsustamisel ning jääb alles takistuse sisuline hindamine. Ehk on võimalik hinnata, kas tootja on täitnud oma hoolsuskohustust või on takistus tekkinud tootja enda tegevuse või tegevusetuse tõttu. Varasema sõnastuse korral oleks tulnud loetelus esineva asjaolu esinemisel tasu rakendamist edasi lükata ainuüksi selle asjaolu esinemise tõttu, kuivõrd need asjaolud oleks seaduse tasandil tootjast sõltumatuteks kuulutatud. Uue sõnastuse järgi jääb võrguettevõtjale alles kaalutlusõigus tasu rakendamise edasilükkamise või edasi lükkamata jätmise otsustamisel ka sellisel juhul, kui loetelus toodud asjaolu(sid) esineb. Elektrituruseaduse § 87^1 lõige 6^2 annab võrguettevõtjale kaalutlusõiguse hindamaks alakasutustasu edasilükkamise põhjendatust turuosalisest sõltumatu põhjuse olemasolul. ELTS § 87^1 lõike 6^6 punkti 5 kohaselt võib lugeda turuosalisest sõltumatuks põhjuseks ka liitumisvõimsuse kasutuselevõtuga seotud menetluses haldusorganipoolsete menetlustoimingute ning haldusakti andmise olulist viibimist.*
Alakasutustasu rakendamise edasilükkamisel ei ole võrguettevõtjal vajalik tuvastada omavalitsuse menetlustoimingute õiguspärasust, vaid piisab menetluse olulise viibimise tuvastamisest. Viibimise hindamisel saab võrguettevõtja arvestada nii menetluse enda asjaoludega kui ka arendajaga mitte seotud kolmandate isikute seisukohtadega, kes on pädevad hindama haldusorganite tegevust (nt õiguskantsler, kohus või muud haldusorganite üle järelevalvet tegevad asutused).
Haldusorgani poolt läbiviidava menetluse oluline viibimine võib ilmneda olukorras, kus haldusorgan ei ole liitumisvõimsuse kasutuselevõtuks vajalike menetluste raames suure tõenäosusega juhtinud menetlust efektiivselt ning eesmärgipäraselt. Sellises olukorras tuleb arvestada, et haldusorgan peab menetluse korraldama eesmärgipäraselt ja tõhusalt, võimalikult lihtsalt ja kiiresti ning vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele (haldusmenetluse seaduse (HMS) § 5 lg 2). Kui taotluses on kõrvaldatav puudus, peab haldusorgan andma taotlejale esimesel võimalusel tähtaja puuduse kõrvaldamiseks (HMS § 15 lg 2). Menetluse tõhusa korraldamisega ei oleks kooskõlas see, kui haldusorgan esitab põhjendamatult järjestikustes menetlusringides uusi märkusi asjaolude kohta, millele olnuks võimalik tähelepanu juhtida juba varem. Menetluse käigus uute nõuete või märkuste esitamine võib olla põhjendatud näiteks siis, kui taotlust või projekti on muudetud või ilmnevad uued olulised asjaolud.
Alakasutustasu rakendamise edasilükkamise otsustamise raames tähendab haldusorgani tõhusa ja eesmärgipärase menetluse kohustus, et turuosalisest sõltumatu põhjuse olemasolule võib viidata näiteks olukord, kus menetlus on kestnud kordades kauem, kui seaduses toodud tähtajad seda ette näevad. Mida pikemalt on menetlus kestnud, seda tõenäolisem on, et menetlust ei ole juhitud efektiivselt. Ümberlükatava eeldusena on võimalik käsitleda haldusorgani poolt juhitud menetlusaega turuosalisest sõltumatu põhjusena, kui menetlusaeg on näiteks ehitusloa puhul kestnud kauem kui 10 kuud. Võrguettevõtjal on sealjuures menetlusaja arvestamisel võimalik arvestada ka turuosalise poolset tegevust. Kui haldusorgani menetlusaja pikenemise ainus põhjus on näiteks turuosalise poolt esitatud tähtaja pikendamise taotlus, ei pruugi menetlusaeg eraldiseisvalt olla piisav turuosalisest sõltumatu olulise viibimise tuvastamiseks. Kui menetlusaeg on seevastu pikenenud, sest haldusorgan on korduvalt esitanud täiendavaid küsimusi projekti osade kohta, mida oleks olnud võimalik esitada esimeste

kuude jooksul, haldusorgan kaalub mitme kuu möödudes uute uuringute vajadust või haldusorgan on edastanud käimasoleva haldusmenetluse raames tekkinud kolmandate osapoolte küsimused turuosalisele lahendamiseks otse ja hindamata neid ise, viitab see menetluslikele puudustele. Kui eeltoodud põhjuste tõttu on oluliselt pikenenud ka menetlusaeg, võib see viidata turuosalisest sõltumatu põhjuse olemasolule, mis võimaldab võrguettevõtjal kasutada oma kaalutlusõigust alakasutustasu edasilükkamise suhtes.
Oluline on rõhutada, et eelneva raames säilib võrguettevõtja kaalutlusõigus, arvestades, et mida kauem menetlus kestab, seda tõenäolisem on, et haldusorgani poolt läbiviidud menetlus ei ole olnud eesmärgipärane ja tõhus.
Kuivõrd tootmissuunalise võimsuse mittekasutamise tasu eesmärk on võimaldada võrguvõimsuse kasutuselevõttu, võib võrguettevõtja turuosalisest sõltumatu põhjuse tuvastamisel elektrituruseaduse § 87^1 lõike 6^2 alusel hinnata lisaks ka arendaja enda tegevusi, mis on suunatud võrguvõimsuse kasutusele võtmiseks, muu hulgas turuosalise poolt kolmandate isikutega liitumisvõimsuse kasutusele võtmiseks sõlmitud lepinguid, sh lepingutes määratud tähtaegu ning nende olulist ületamist. Olukord, kus vastavate lepingute ülesütlemiste või viivituste tulemusel on oluliselt viibinud ka liitumisvõimsuse kasutuselevõtt, on sarnane olukorrale, kus liitumisvõimsuse kasutuselevõtt venib seadmete või materjalide tarnimisel või transportimisel tekkinud viivituste tõttu võrreldes tarne- ja ostulepingutes kokkulepitud tähtaegadega (§ 87^1 lõike 6^6 punkt 2). Kolmandate isikutega sõlmitud lepingute täitmise hindamisel on oluline hinnata asjaolusid, mille tõttu lepingu täitmine viibis, ja seda, kuidas arendaja on lepingu täitmist jõustades toiminud. Turuosalisest sõltumatuks asjaoluks ei saa lugeda lepingu täitmise tähtaja pikendamist ega lepingu lõpetamist poolte kokkuleppel.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

16. Teha eelnõus järgmised muudatused:

16.1. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 37 (uues numeratsioonis punktiga 53), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:

„**53)** paragrahvi 87^1 täiendatakse lõigetega 7^5 ja 7^6 järgmises sõnastuses:

„(7^5) Käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 7^1 nimetatud tasu rakendamise kontrollperiood põhivõrgus tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosalise võrgulepingujärgse tootmisvõimsuse kasutamisele on neli aastat.
(7^6) Jaotusvõrguettevõtja võib turuosalise põhjendatud taotluse alusel lükata käesoleva paragrahvi lõigetes 7 ja 7^1 nimetatud tasu rakendamise edasi, kui turuosaline ei ole saanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses kasutada tõendatult temast sõltumatu, erandliku ja ajutise asjaolu tõttu ning turuosaline on rakendanud mõistlikke abinõusid asjaolu mõju vältimiseks või vähendamiseks. Tasu rakendamine lükatakse kaalutlusõiguse alusel tehtud otsusega edasi üksnes nimetatud asjaolu kestuse võrra, kuid mitte kauemaks kui kolmeks aastaks. Turuosaline esitab taotluse enne tootmissuunalise võimsuse kasutamist takistava asjaolu eeldatavat tekkimist või kui asjaolu ei olnud võimalik ette näha, viivitamata pärast sellest teadasaamist. Turuosaline esitab koos taotlusega asjaolu esinemist, mõju ja eeldatavat kestust tõendavad andmed. Tasu rakendamist ei lükata edasi taotluse esitamisele eelnenud aja eest ning juhul, kui turuosaline ei ole edasilükkamise perioodi lõppemisel kasutanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses, rakendatakse talle lõigetes 7 ja 7^1 sätestatud tasu ka edasilükatud perioodi eest.“;“.

Selgitus: *ELTS 87^1 lõike 7^5 muudatuse eesmärk on viia põhivõrguettevõtjaga võrgulepingu sõlminud klientidele alakasutustasu perioodi arvestus nelja aasta pikkuseks, näiteks*

võrgulepingulise tootmisvõimsusega toimunud suuremahulise avarii korral. See tähendab, et tootja peab üldjuhul võrgulepingujärgset tootmisvõimsust kasutama 95% ulatuses vähemalt kord nelja aasta jooksul. Selline senisest pikem periood peaks võimaldama võrgulepingulisel kliendil elektriseadme rikkeid lahendada senisest paindlikumalt, see tähendab tellida ka pika tarneajaga uued seadmed.

Kontrollperioodi pikendamine kahelt aastalt neljale ning ka edaspidine nelja-aastane kontrollperiood on vajalik, et tootjatel oleks mõistlik aeg võrgulepingulise tootmisvõimsuse kasutamiseks ka juhul, kui tootmisseadme eluea lõppemise tõttu on vaja kogu elektrijaam renoveerida või juhul, kui esineb tootja elektrivõrgus kriitilise tähtsusega elektriseadme rike (nt kõrgepinge võimsuslüliti, 110/330kV trafo vms) järel vajadus seadme väljavahetamiseks, mille pikk tarneaeg ei võimaldada tähtaegselt tootmisvõimsust kasutada.

Samuti võib varasema ühe aasta pikkuse perioodi jooksul erinevate ilmastikuolude ning elektriturul kasvava konkurentsi tõttu koguvõimsuse kasutamine olla raskelt saavutatav. Võrgulepingulistele klientidele seni kehtiv seadus võimsuse kasutamata jätmise eest tootjast sõltumatu asjaolu tõttu tasu edasilükkamist ette ei ole näinud.

Juhul kui põhivõrgus on võrgulepingulise kliendi elektrijaam oma eluea lõpul ning vajab välja vahetamist, peab tootja esitama liitumistaotluse olemasoleva tootmisseadme väljavahetamiseks vastavalt Elering AS elektri põhivõrguga liitumise tüüptingimustele. See tähendab, et vajalik on viia läbi vajalikud katsetused uue tootmisseadme võrgueeskirja nõuetele vastavuse kontrollimiseks. Selle liitumismenetluse raames sõlmitakse tootjaga võrgulepingu muudatus tootmisvõimsuse vähendamiseks välja vahetatava tootmisseadme võimsuse ulatuses ja sama võimsuse ulatuses liitumisleping tootmisvõimsuse suurendamiseks. Sisuliselt tähendab see seda, et väljavahetatava tootmisseadme võimsuse ulatuses liigub tootmisvõimsus võrgulepingust liitumislepingusse ja väljavahetatava tootmisseadme võimsuse ulatuses algab alakasutustasu arvestus uuesti käesoleva seaduse § 87^1 lg 6 alusel nagu kõigil uutel tootmissuunalise liitumislepingu sõlminud klientidel. Seega juhul, kui uue tootmisseadme rajamisel peaks esinema tootjast sõltumatu asjaolu, mis takistab tootmisseadme rajamist, oleks võimalik pikendada tootmissuunalise võimsuse mittekasutamise tasu rakendamise tähtaega ELTS § 87^1 lg 6^2 alusel.

ELTS § 87^1 lõike 7^6 muudatusega luuakse jaotusvõrguettevõtjale võimalus lükata tootmissuunalise võimsuse alakasutustasu rakendamine erandjuhul edasi, kui turuosaline ei ole saanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses kasutada temast sõltumatu, erandliku, ajutise ja tõendatud asjaolu tõttu. Jaotusvõrgus säilivad üldreeglina elektrituruseaduse § 87^1 lõigetes 7 ja 7^1 sätestatud perioodid, mille jooksul hinnatakse võrgulepingus kokku lepitud tootmisvõimsuse kasutamist (nn kontrollperioodid). Jaotusvõrgu klientide arvu, tootmisseadmete iseloomu ja võrguvõimsuse tõhusa kasutamise vajadust arvestades ei ole põhjendatud pikendada kõigi jaotusvõrguettevõtjaga tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosaliste kontrollperioodi üldiselt kolme aastani. Jaotusvõrgus esineb tootmisvõimsuse kasutamist pikema aja vältel takistavaid erandlikke asjaolusid eeldatavalt üksikutel juhtudel, mistõttu on üldise kontrollperioodi pikendamise asemel põhjendatud võimaldada sellistel juhtudel alakasutustasu rakendamise erandkorras edasilükkamist.

Tootmissuunalise võimsuse kasutamine võib üksikjuhtudel olla pikema aja vältel takistatud asjaolu tõttu, mida turuosaline ei saanud mõistlikult vältida. Selliseks asjaoluks võib olla näiteks tootmisseadme või elektrijaama vältimatult vajalik ulatuslik renoveerimine, kriitilise tähtsusega seadme rike ja selle asendamiseks vajaliku seadme tavapärasest pikem tarneaeg või muu võrreldava mõjuga asjaolu. Erandi kohaldamise eelduseks on, et turuosaline ei saanud asjaolu tekkimist mõistlikult vältida ning on rakendanud mõistlikke abinõusid selle mõju vältimiseks või vähendamiseks. Alakasutustasu kohaldamine võib olla ebaproportsionaalne olukorras, kus tootmisvõimsuse kasutamata jätmine on ajutine ja turuosaline tegutseb tootmissuunalise võimsuse kasutuse taastamise nimel. Seetõttu antakse jaotusvõrguettevõtjale õigus lükata tasu rakendamine turuosalise põhjendatud taotluse alusel edasi takistava asjaolu

tegeliku kestuse võrra. Tasu rakendamise edasilükkamine ei muuda ega pikenda § 87[1] lõigetes 7 ja 7[1] sätestatud jälgimisperioodi. Tegemist ei ole turuosalise automaatse õigusega tasu rakendamise edasilükkamisele, vaid säilib jaotusvõrguettevõtja kaalutlusõigus.
Turuosaline peab esitama taotluse enne tootmissuunalise võimsuse kasutamist takistava asjaolu eeldatavat tekkimist. Kui asjaolu ei olnud võimalik ette näha, tuleb taotlus esitada viivitamata pärast sellest teadasaamist. Sellega välistatakse tasu rakendamise edasilükkamine tagantjärele esitatud põhjenduste alusel. Tasu rakendamist ei lükata edasi taotluse esitamisele eelnenud aja eest. Turuosaline peab tõendama asjaolu esinemist, selle sõltumatust turuosalisest, mõju tootmissuunalise võimsuse kasutamisele ja eeldatavat kestust. Samuti peab turuosaline näitama, et ta on rakendanud mõistlikke abinõusid asjaolu mõju vältimiseks või vähendamiseks. Jaotusvõrguettevõtja hindab esitatud asjaolusid ja tõendeid juhtumipõhiselt ning võib tasu rakendamise edasilükkamisest keelduda, kui seaduses sätestatud tingimused ei ole täidetud. Tasu rakendamine lükatakse edasi üksnes takistava asjaolu tegeliku kestuse võrra, kuid mitte kauemaks kui kolmeks aastaks. Kolmeaastane maksimaalne tähtaeg rakendub erandi kohaldamisel ega kujuta endast jaotusvõrgus kohaldatavat uut üldist jälgimisperioodi ega automaatselt kohalduvat tasuvaba perioodi.
Edasilükkamise alus langeb ära, kui tootmisvõimsuse kasutamist takistanud asjaolu lõpeb. Kui turuosaline ei ole edasilükkamise perioodi jooksul kasutanud võrgulepingujärgset tootmissuunalist võimsust vähemalt 95 protsendi ulatuses, rakendatakse talle ELTS § 87[1] lõigetes 7 ja 7[1] sätestatud tasu ka edasilükatud perioodi eest. Seega on tasu rakendamise edasilükkamine tingimuslik ega vabasta turuosalist tasu maksmisest juhul, kui nõutud kasutustaset edasilükkamise perioodi jooksul ei saavutata.
Lahendus erineb põhivõrguettevõtjaga tootmissuunalise võrgulepingu sõlminud turuosalistele sätestatavast üldisest neljaaastasest kontrollperioodist. Jaotusvõrguettevõtjaga sõlmitud võrgulepingute puhul säilib ELTS § 87[1] lõigetes 7 ja 7[1] sätestatud kontrollperiood ning tasu rakendamise edasilükkamine on võimalik üksnes ELTS § 87[1] lõikes 7[6] sätestatud tingimustel ja jaotusvõrguettevõtja juhtumipõhise kaalutlusotsuse alusel. Selline lahendus võimaldab arvestada põhjendatud erandjuhtumeid, kuid säilitab alakasutustasu eesmärgi suunata turuosalisi kasutama broneeritud võrguvõimsust sihipäraselt ning vältida võrguvõimsuse põhjendamatult pikaajalist kasutamata hoidmist.
Uus ELTS § 87[1] lõige 7[6] erineb § 87[1] lõikest 6[2], sest lõige 6[2] käsitleb olukorda, kus tootmist ei ole veel alustatud, ja lõikes 6 sätestatud tasu rakendamise edasilükkamist. Uue lõike 7[6] alusel hinnatakse seevastu võrgulepingujärgse tootmissuunalise võimsuse kasutamist pärast tootmise alustamist ning lükatakse põhjendatud juhul edasi lõigetes 7 ja 7[1] nimetatud tasu rakendamine. Tegemist on alakasutustasu regulatsiooni eri etappidega, mistõttu õigusselguse tagamiseks sätestatakse jaotusvõrguettevõtjatele võimaldatav kaalutlusõigus eraldi lõikes.

16.2. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 55 (uues numeratsioonis punktiga 74), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**74)** paragrahvi 111[3] täiendatakse lõigetega 17[3] ja 17[4] järgmises sõnastuses:
„(17[3]) Käesoleva seaduse § 87[1] lõikes 7[5] nimetatud nelja aasta pikkust perioodi rakendatakse põhivõrguettevõtjaga sõlmitud võrgulepingute suhtes alates 2025. aasta 17. märtsist.
(17[4]) Käesoleva seaduse § 87[1] lõiget 7[6] kohaldatakse ka § 87[1] lõikes 7 või 7[1] sätestatud tootmissuunalise võimsuse kasutamise perioodi suhtes, mis ei ole lõike 7[6] jõustumise ajaks lõppenud, kui lõikes 7[6] sätestatud asjaolu esineb või jätkub pärast selle lõike jõustumist.”;“.

Selgitus: *Muudatus on vajalik, et põhivõrgus rakendada edaspidiselt võrgulepingulise tootmisvõimsuse mitte kasutamise eest tasu nelja aasta pikkuse perioodi kaupa. Näiteks võrgulepingute puhul, mis on sõlmitud enne 2023. aasta märtsi, esimene, kaheaastane, tootmisvõimsuse kasutamise periood lõppes 17.03.2025, ning sellele järgnev põhivõrguettevõtjaga sõlmitud võrgulepingu suhtes käimasolev tootmisvõimsuse kasutamise periood muutub nelja aasta pikkuseks. Teisisõnu lõpeb käesoleva muudatuse jõustumisel*

17.03.2025 alanud võrgulepingu tootmisvõimsuse kasutamise periood 17.03.2029. Võrguleping põhivõrguga sõlmiti 1.1.2025, tema esimene alakasutustasu jälgimisperiood lõppeks ilma muudatusettepanekuta ära 1.1.2027 ning järgmine 1.1.2028, aga nüüd koos muudatusettepanekuga lõppeb tema esimene alakasutustasu jälgimisperiood 1.1.2029, järgmine 1.1.2033.
Enne 2023. aasta 17. märtsi sõlmitud võrgulepinguliste tootmisvõimsuse kasutamise esmase kontrolli periood lõppes 2025. aasta märtsis, mille eesmärgiks on seni pikaajaliselt võrgulepingutega broneeritud tootmisvõimsuse vabastamine elektrivõrgus. Kuivõrd esimesed arvestusperioodid on perioodi pikendamise hetkeks juba lõppenud, on 696 SE esmane eesmärk täidetud, siis on põhjendatud rakendada nelja aasta pikkust perioodi põhivõrgus alates sätte jõustumise hetkest.
Rakendussättega nähakse ette, et ELTS § 87^1 lõikes 7^6 sätestatud võimalust võib jaotusvõrguettevõtja kohaldada ka selle sätte jõustumise ajal kestva kontrollperioodi suhtes, kui tasu rakendamise edasilükkamise aluseks olev asjaolu esineb või jätkub pärast sätte jõustumist.
Rakendussäte võimaldab arvestada olukordi, kus jaotusvõrgus on turuosalisest sõltumatu, tõendatud, erandlik ja ajutine asjaolu tekkinud enne ELTS § 87^1 lõike 7^6 jõustumist, kuid takistab tootmissuunalise võimsuse kasutamist ka pärast sätte jõustumist. Sellisel juhul saab turuosaline esitada jaotusvõrguettevõtjale põhjendatud taotluse ning jaotusvõrguettevõtja saab hinnata lõikes 7^6 sätestatud tingimuste täidetust ja tasu rakendamise edasilükkamise põhjendatust. Säte ei anna alust enne ELTS § 87^1 lõike 7^6 jõustumist lõppenud jälgimisperioodi ümberhindamiseks ega juba lõplikult määratud alakasutustasu tagasiulatuvaks muutmiseks. Samuti ei anna rakendussäte turuosalisele automaatset õigust ajapikendusele. Jaotusvõrguettevõtja hindab ka jõustumise ajal kestva jälgimisperioodi puhul kõiki lõikes 7^6 sätestatud tingimusi, sealhulgas asjaolu sõltumatust turuosalisest, selle erandlikku ja ajutist iseloomu, mõju tootmisvõimsuse kasutamisele, eeldatavat kestust ning turuosalise rakendatud abinõusid. Rakendussäte tagab, et sarnases olukorras olevaid turuosalisi ei kohelda põhjendamatult erinevalt üksnes selle tõttu, kas erandi aluseks olev asjaolu tekkis vahetult enne või pärast ELTS § 87^1 lõike 7^6 jõustumist. Samal ajal välditakse sätte tagasiulatuvat kohaldamist lõppenud õigussuhetele ja säilitatakse õiguskindlus juba lõppenud jälgimisperioodide ning lõplikult määratud tasude suhtes.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

17. Täiendada eelnõu § 1 uue punktiga 37 (uues numeratsioonis punktiga 54), muutes vastavalt järgmiste punktide numeratsiooni, järgmises sõnastuses:
„**54)** paragrahvi 87^1 lõige 8 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(8) Tootmissuunalise võimsuse kasutamiseks loetakse liitumis- või võrgulepingu järgse tootmissuunalise võrguühenduse võimsuse tarbimiskohas võrguettevõtja võrgu suunas edastamist, mis on fikseeritud vähemalt kauplemisperioodide lõikes või täpsemalt võrguettevõtja mõõteseadmega, mille alusel tuvastatakse kasutatud tootmissuunalise võimsuse suurus.“;“.

Selgitus: *Muudatuse vajadus on tingitud asjaolust, et praktikas esines sätte väära tõlgendust ning puudus sätte sisu üheselt mõistetavus. Eksitava tõlgenduse kohaselt võis muudetavat lõiget mõista viisil, et alakasutustasu arvestatakse tarbimiskohas, mis koosneb mitmest liitumispunktist, iga liitumispunkti kaupa eraldi ka juhul, kui võrgulepingus on pooled omavahel kokku leppinud liitumispunktide ülese tootmisvõimsuse ka tarbimiskohas. Võrguettevõtjal on kohustus tagada igal ajahetkel tootjale võrgulepinguga kokkulepitud tarbimiskoha tootmissuunaline võimsus, milleks vajalikud elektrivõrgu investeeringud*

finantseeritakse läbi võrgutasu. Seetõttu tuleb kliendi poolt tootmisvõimsuse mittekasutamist hinnata ka sama parameetri vastu ehk tarbimiskohas. Tarbimiskoha põhiselt tootmisvõimsuse kasutamise kontrollimine tagab tootja poolt broneeritud võrguressursi sihipärast kasutamist ja võimaldab võrguettevõtjal arenduskohustuse raames finantseerida võrgutariifi ja liitumistasu eest ühiskondlikult kõige otstarbekamaid võrguinvesteeringuid. Tarbimiskoha maksimaalse tootmisvõimsuse kasutamise kontrollimisel summeeritakse liitumispunktides ühel/samal ajahetkel mõõdetud tootmisvõimsus. Ühtlasi viiakse lõikesse sisse täpsustus, et kõige pikem periood, mille jooksul tootmissuunalise võimsuse kasutamist kontrollitakse, saab olla kauplemisperiood, mis käesoleva muudatuse tegemise ajal on 15 minutit. Kui tootmissuunalise võimsuse kasutamist on võimalik mõõta kauplemisperioodist lühema ajaperioodi jooksul (näiteks ühe minuti jooksul, kui võrguettevõtja on paigaldanud sellise mõõteseadme), on eeldus, et võrguettevõtja kasutab arvestuse aluseks seda.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*

Urve Tiidus lausus, et selgituses on välja toodud, et muudatus on vajalik, kuna praktikas esines sätte väära tõlgendust ja uuris, kas nüüd on säte üheselt mõistetav.

Rein Vaks vastas, et oli kaasus, kus antud küsimuse osas oli arusaamatus. Muudatusega käidi ka antud kaasus läbi ja praeguseks on arusaamatus ME-s esitatud sõnastusega likvideeritud.

Urve Tiidus küsis, kas edaspidi on kõik üheselt mõistetav ja selliseid kaasuseid ei teki.

Rein Vaks vastas, et selle küsimuse puhul on kõik selge. Küll aga ei ole elektriturgu puudutavatel teemadel kunagi välistatud, et teatud küsimusi võib tekkida.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

18. Teha eelnõus järgmised muudatused:

18.1. Muuta eelnõu § 1 punkti 49 (uues numeratsioonis punkti 68) ja sõnastada see järgmiselt:

„**68)** seadust täiendatakse §-dega 101^6–101^{10} järgmises sõnastuses:

„**§ 101^6. Siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumine**

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 3 sätestatud siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga kuni 15 protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 101^7. Siseteabe avaldamise kohustuse rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 4 sätestatud turuosalise valduses oleva siseteabe avaldamise kohustuse rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –

karistatakse rahatrahviga kuni kaks protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 101[8]. Elektri hulgimüügituruga manipuleerimise keelu rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 5 sätestatud elektri hulgimüügituruga manipuleerimise keelu rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 15 protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 101[9]. Registreerimisnõude rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 9 sätestatud registreerimisnõude rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni üks protsent juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 101[10]. Ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumine

„(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 15 sätestatud ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni kaks protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.“;“.

18.2. Muuta eelnõu § 1 punkti 52 (uues numeratsioonis punkti 71) ja sõnastada see järgmiselt:
„**71)** seadust täiendatakse §-ga 103[1] järgmises sõnastuses:
„**§ 103[1]. Andmete esitamise nõude rikkumine**
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 8 sätestatud turuosalise poolt hulgimüügiturul sõlmitud tehingute, kauplemiskorralduste ja struktuuriandmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni üks protsent juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.“;“;

Selgitus: *Punktide 49 ja 52 muudatuste eesmärk on REMIT-määrusest ülevõetavate sätete väärteokoosseise täiendada lühikese teokirjeldusega. Karistusõiguses kehtib määratletuse põhimõte – isik peab seadust lugedes aru saama, mis on keelatud. Riigikohtu praktika kohaselt võib puhtalt "blanketne" viide juriidiliselt kohtus kokku langeda. Samuti täpsustatakse karistusmäärasid vastavalt määruse (EL) nr 1227/2011 artiklile 18 ning kehtestatakse energia hulgimüügituruga manipuleerimise väärtegude katse karistatavus. Energia hulgimüügiturgudega manipuleerimise katse karistatavuse eesmärk on tagada turgude terviklikkus, läbipaistvus ja usaldusväärne toimimine ning kaitsta turuosalisi eksitavate turusignaalide ja kunstlikult kujundatud hindade eest. Energiahulgimüügi turul kujunevad hinnad muu hulgas elektri ja maagaasi pakkumise, nõudluse ning tegeliku kättesaadavuse alusel. Turumanipulatsioon kahjustab hinnakujunduse usaldusväärsust, kui turuosaliste käitumise või levitatava teabe tulemusena antakse tegelikule turuolukorrale mittevastavaid või eksitavaid signaale. Selline tegevus võib mõjutada teiste turuosaliste kauplemisotsuseid, moonutada hinnakujundust ja kahjustada konkurentsi. Turuga manipuleerimise katse keelamine tähendab, et keelatud ei ole üksnes edukas turumanipulatsioon, vaid ka vastav tahtlik tegevus, mille eesmärk on turgu manipuleerida. Seetõttu ei ole keelu kohaldamiseks tingimata vajalik, et kavandatud hinnamõju või muu soovitud tulemus tegelikult saabuks. Katse hindamisel tuleb lähtuda konkreetse tegevuse asjaoludest.*

Majanduskomisjon (Kliimaministeeriumi ettepanek)
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

19. Teha eelnõus järgmised muudatused:
Muuta eelnõu § 1 punkti 54 (uues numeratsioonis punkti 73) ja sõnastada see järgmiselt:
„**73)** paragrahvi 106 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:
„(2) Käesoleva seaduse §-des 101^6–101^{10} ja 103^1 sätestatud väärtegude aegumistähtaeg on viis aastat. Nimetatud väärtegude aegumine peatub väärteo kohtumenetluse ajaks ning selle keelatud teo suhtes konkurentsiasutuse või Euroopa Komisjoni poolt konkurentsijärelevalvemenetluse otsuse kättetoimetamisel kuni ajani, mil konkurentsijärelevalvemenetluse otsust ei saa enam vaidlustada, või selle vaidlustamisel tehtud kohtulahendi jõustumiseni. Isikut ei tohi väärteos siiski süüdi mõista ega karistada, kui väärteo lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud kohtuotsuse jõustumiseni on möödunud selle teo aegumistähtajaks sätestatust viie aasta võrra pikem aeg.
(3) Käesolevas peatükis sätestatud väärteod on karistatavad ka siis, kui tegu on toime pandud väljaspool Eesti territooriumi, tingimusel, et teo pani toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik.“;“.

Selgitus: *ELTS § 106 lõike 2 muudatusega sätestatakse väärtegude pikem ehk 5-aastane aegumistähtaeg ning reguleeritakse aegumise peatumine kohtumenetluse ja Konkurentsiameti või Euroopa Komisjoni järelevalvemenetluse ajaks (nn objektiivne aegumine 10 aastat). Energiaturu manipuleerimise ja siseteabe kuritarvituse uurimine on erakordselt mahukas, tehniline ning sageli rahvusvahelise mõõtmega. Tavapärane kaheaastane väärteo aegumistähtaeg ei ole piisav tõendite kogumiseks ja põhjaliku järelevalvemenetluse läbiviimiseks.*
ELTS § 106 lõike 3 muudatusega laiendatakse Eesti karistusvõimu väljapoole Eesti territooriumi, kui rikkumise paneb toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik. Kuna energiaturg on piiriüleselt integreeritud, võimaldab eksterritoriaalsuse säte võtta Eesti isikuid vastutusele ka siis, kui nad manipuleerivad teise liikmesriigi hulgimüügiturgu.
Pikemad aegumistähtajad tagavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2024/1106 (REMIT-määrusest) tuleneva nõude, et siseriiklikud sanktsioonid peavad olema tõhusad,

proportsionaalsed ja heidutavad, hoides ära olukorra, kus keerukad turukuritarvitused jääksid aegumise tõttu karistamata.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

20. Muuta eelnõu § 1 punkti 58 (uues numeratsioonis punkti 78) ja sõnastada see järgmiselt:
„**78)** paragrahvi 111^3 täiendatakse lõikega 35 järgmises sõnastuses:
„(35) Enne 2027. aasta 1. veebruari algatatud väärtegude kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt.“;“.

Selgitus: *Muudatusega viiakse kooskõlla sätte rakendumise aeg. ELTS § 111^3 lõige 35 sätestab, et enne käesoleva seaduse eelnõuga tehtud muudatuste jõustumist alustatud väärtegude kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt. See tähendab seda, et karistusi, mis põhinevad suuremal trahvimääral, saab hakata määrama või mõistma nendele isikutele, kes panevad teo toime 1. veebruaril 2027 või pärast seda. Kui isik on teo toime pannud 31. jaanuaril 2027, st enne vastava seadusemuudatuse jõustumist, kohaldatakse tema karistamisel enne 1. veebruari 2027 kehtinud trahvimäärasid.*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

21. Muuta eelnõu § 2 punkti 5 ja sõnastada see järgmiselt:
„**5)** seadust täiendatakse §-dega 44^8–44^{13} järgmises sõnastuses:
„**§ 44^8. Siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumine**
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 3 sätestatud siseteabel põhineva kauplemise keelu rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 15 protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44^9. Siseteabe avaldamise kohustuse rikkumine
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 4 sätestatud turuosalise valduses oleva siseteabe avaldamise kohustuse rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni kaks protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44^{10}. Gaasi hulgimüügituruga manipuleerimise keelu rikkumine
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 5 sätestatud gaasi hulgimüügituruga manipuleerimise keelu rikkumise eest –

karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni 15 protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud väärteo katse on karistatav.

§ 44[11]. Registreerimisnõude rikkumine
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 9 sätestatud registreerimisnõude rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni üks protsent juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44[12]. Ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumine
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 15 sätestatud ametialaselt tehinguid vahendavate või täitvate isikute kohustuste rikkumise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 1 000 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni kaks protsenti juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.

§ 44[13]. Andmete esitamise nõude rikkumine
(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1227/2011 artiklis 8 sätestatud turuosalise poolt hulgimüügiturul sõlmitud tehingute, kauplemiskorralduste ja struktuuriandmete esitamata jätmise või ebaõigete andmete esitamise eest –
karistatakse rahatrahviga kuni 500 000 eurot, kuid mitte rohkem kui 20 protsenti füüsilise isiku eelmise kalendriaasta sissetulekust. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.
(2) Sama teo eest, kui selle on toime pannud juriidiline isik, –
karistatakse rahatrahviga kuni üks protsent juriidilise isiku eelmise majandusaasta aastasest kogukäibest. Rikkumisest otseselt või kaudselt rahalise kasu saamisel on rahatrahv mitte vähem kui väärteo tulemusel teenitud kasule vastav summa.“;“.

Selgitus: *Maagaasiseaduse paragrahvide 44[8]–44[13] muudatuste eesmärk on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2024/1106 (REMIT-määrusest) ülevõetavate sätete väärteokoosseise täiendada lühikese teokirjeldusega ning energia hulgimüügituruga manipuleerimise väärtegude katse karistatavus. Karistusõiguses kehtib määratletuse põhimõte – isik peab seadust lugedes aru saama, mis on keelatud. Riigikohtu praktika kohaselt võib puhtalt "blanketne" viide juriidiliselt kohtus kokku langeda. Energia hulgimüügiturgudega manipuleerimise katse karistatavuse eesmärk on tagada turgude terviklikkus, läbipaistvus ja usaldusväärne toimimine ning kaitsta turuosalisi eksitavate turusignaalide ja kunstlikult kujundatud hindade eest. Energiahulgimüügi turul kujunevad hinnad muu hulgas elektri ja*

maagaasi pakkumise, nõudluse ning tegeliku kättesaadavuse alusel. Turumanipulatsioon kahjustab hinnakujunduse usaldusväärsust, kui turuosaliste käitumise või levitatava teabe tulemusena antakse tegelikule turuolukorrale mittevastavaid või eksitavaid signaale. Selline tegevus võib mõjutada teiste turuosaliste kauplemisotsuseid, moonutada hinnakujundust ja kahjustada konkurentsi. Turuga manipuleerimise katse keelamine tähendab, et keelatud ei ole üksnes edukas turumanipulatsioon, vaid ka vastav tahtlik tegevus, mille eesmärk on turgu manipuleerida. Seetõttu ei ole keelu kohaldamiseks tingimata vajalik, et kavandatud hinnamõju või muu soovitud tulemus tegelikult saabuks. Katse hindamisel tuleb lähtuda konkreetse tegevuse asjaoludest.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

22. Muuta eelnõu § 2 punkti 6 ja sõnastada see järgmiselt:
„**6)** paragrahvi 45 tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõigetega 2 ja 3 järgmises sõnastuses:
„(2) Käesoleva _____ seaduse §-des 44^8–44^{13} sätestatud väärtegude aegumistähtaeg on viis aastat. Nimetatud väärtegude aegumine peatub väärteo kohtumenetluse ajaks ning selle keelatud teo suhtes konkurentsiasutuse või Euroopa Komisjoni poolt konkurentsijärelevalvemenetluse otsuse kättetoimetamisel kuni ajani, mil konkurentsijärelevalvemenetluse otsust ei saa enam vaidlustada, või selle vaidlustamisel tehtud kohtulahendi jõustumiseni. Isikut ei tohi väärteos siiski süüdi mõista ega karistada, kui väärteo lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud kohtuotsuse jõustumiseni on möödunud selle teo aegumistähtajaks sätestatust viie aasta võrra pikem aeg.
(3) Käesolevas peatükis sätestatud väärteod on karistatavad ka siis, kui tegu on toime pandud väljaspool Eesti territooriumi, tingimusel, et teo pani toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik.“;“.

Selgitus: *MGS § 45 lõike 2 muudatusega sätestatakse väärtegude pikem ehk 5-aastane aegumistähtaeg ning reguleeritakse aegumise peatumine kohtumenetluse ja Konkurentsiameti või Euroopa Komisjoni järelevalvemenetluse ajaks (nn objektiivne aegumine 10 aastat). Energiaturu manipuleerimise ja siseteabe kuritarvituse uurimine on erakordselt mahukas, tehniline ning sageli rahvusvahelise mõõtmega. Tavapärane kaheaastane väärteo aegumistähtaeg ei ole piisav tõendite kogumiseks ja põhjaliku järelevalvemenetluse läbiviimiseks.*
MGS § 45 lõike 3 muudatusega laiendatakse Eesti karistusvõimu väljapoole Eesti territooriumi, kui rikkumise paneb toime Eesti kodanik või Eestis registreeritud juriidiline isik. Kuna energiaturg on piiriüleselt integreeritud, võimaldab eksterritoriaalsuse säte võtta Eesti isikuid vastutusele ka siis, kui nad manipuleerivad teise liikmesriigi hulgimüügiturgu.
Pikemad aegumistähtajad tagavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2024/1106 (REMIT-määrusest) tuleneva nõude, et siseriiklikud sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja heidutavad, hoides ära olukorra, kus keerukad turukuritarvitused jääksid aegumise tõttu karistamata.

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

23. Muuta eelnõu § 2 punkti 7 ja sõnastada see järgmiselt:
„**7)** seadust täiendatakse §-ga 48^7 järgmises sõnastuses:

„§ 48[7]. Enne 2027. aasta 1. veebruari algatatud väärtegude menetlemine
Enne 2027. aasta 1. veebruari algatatud väärtegude kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt.“.“.

Selgitus: *Muudatusega nähakse ette, et enne käesoleva seaduse eelnõuga tehtud muudatuste jõustumist alustatud väärtegude kohtuvälised menetlused menetletakse lõpuni menetluse alustamise ajal kehtinud õigusaktide kohaselt. See tähendab seda, et karistusi, mis põhinevad suuremal trahvimääral, saab hakata määrama või mõistma nendele isikutele, kes panevad teo toime 1. veebruaril 2027 või pärast seda. Kui isik on teo toime pannud 31. jaanuaril 2027, st enne seadusemuudatuse jõustumist, kohaldatakse tema karistamisel enne 1. veebruari 2027 kehtinud trahvimäärasid.*

Majanduskomisjon *(Kliimaministeeriumi ettepanek)*
Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

24. Muuta eelnõu § 5 (uues numeratsioonis § 4) ja sõnastada see järgmiselt:
„§ 4. Seaduse jõustumine
(1) Käesoleva seaduse § 1 punktid 31, 38 ja 76 jõustuvad 2028. aasta 31. märtsil.
(2) Käesoleva seaduse § 1 punktid 22–28 jõustuvad 2030. aasta 1. jaanuaril.“.

Selgitus: *Seoses eelnõu numeratsiooni muutumisega on vajalik teha vastavad muudatused ka jõustumissättes.*

Majanduskomisjon

Marek Reinaas lausus, et ülejäänud seaduse punktid jõustuvad üldkorras. Ühtlasi oleks võimaluse korral hea seadus vastu võtta enne 1. jaanuari 2027. aastal, et Eesti osas ei algatataks Euroopa Liidu poolt uut rikkumismenetlust.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

Otsustati:
4.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 28.10.2026 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
4.2. Teha ettepanek eelnõu teine lugemine katkestada (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).
4.3. Teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks 04.11.2026 kl 17:15 (konsensus: Jaak Aab, Aleksei Jevgrafov, Mario Kadastik, Mart Maastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

5. Info ja muud küsimused
Infot ei esitatud ja muid küsimusi ei arutatud.

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Maria Haas
protokollija